...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана

...БУРЯАД ҮНЭН

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 146 (11744)

1968 оной июниин 23, воскресени

сэн 2 мүнгэн

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтооно:**
Россин Совет Федеративна Республикын долоодохи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие 1968 оной июлиин 17-до Москва городто зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1968 оной июниин 21.

НООҺО ХАЙШАЛАЛГА—МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

...АГААН АЛТА» ХУРЯАХЫН УРДА

...еспубликын олонхи ...абтадаг бүхы мүнгэн ...30 шахуу процентнь ...илгэһөө ороно. Харин ..., совхозуудта тэрэнь ...центдэ хүрэнэ ха юм. ...н ажалһаа оруулаг- ...мүнгэн олзо доходой ...ехэнхи нооһонһоо аб-...

... байгша оной янва- ...хойшо хонидой нооһо ...худалдалгын сэнгэй ...ашаар мүнөө колхоз, ...ури ехэ ашаг олзо ...тай болобо.

...жэлдэ хонин һүрэгэй ...һанай ашаар рес- ...р нооһо абалга гурба ...лоо. Нёдондо ажахы- ...ндөө 4 мянган тонно ...дажа. түсэбөө 113 ...ргээ һэн. Энэ үе соо ...эршье эрид һайжа- ...эрбээ 1953 ондо бү- ...оройлоол хорёод про- ..., нарибтар нооһотой ... һаа, мүнөө тэдэнь ...тнь болонхой. Тэрэ- ...нтнь нарин нооһотой ...

...э республикын ажа- ...ыдөө 1 миллион 100 ...ой нооһон хайшалаг- ... Үшөө 310 мянган ...эй эртын хурьгадай ...ха болоно. Колхоз, ...дэ хонин бүриһөө ...р 2,5 килограммһаа ...нооһон хайшалагдаад ..., гүрэндэ нооһо ху- ...ай дүүргэгдэхэ.

Гэбэшье үнгэрэгшэ үбэлдөө үбһэ тэжээлээр дутамаг байһанһаа боложо, илангаяа хони олоор үсхэбэрилдэг Зэдын, Хориин, Хэжэнгын болон Баргажанай аймагуудта малнынь ехээр туража ондо ороод, мүнөө гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбэй дүүргэлтэдэ нилээд бэрхэтэй байдал тохёолдуулхаяа байна.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд хонидойнгоо нооһоной хүсэд хөөрөөгүй байн гэһээ хубхай тэбдэжэ, ямаршье бодомжогүйгөөр хайшалалгаяа эхилээ. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай Дэрээнэй совхоз бүри июниин 7-до хонидойнгоо нооһо абажа захалаа. Иигэжэ дан эртэ хайшалхадань, хонидой нооһон үшөө хуурай, хүсэд һайн эгтэй боложо хөөрөөгүй, тэрэнь узууртаа шорой шохойһоо һалаагүй байна бшуу. Хэжэнгын аймагай Загаһатын совхоз, Улаан-Үдын аймагай зарим колхозууд хонидойнгоо нооһо хайшалалгые баһал дан ехээр яаража эхилээ.

Хонидой нооһо дан эртэ, хүсэд хөөрүүлэнгүй хайшалхада шанарынь муудахаһаа гадна, хонин бүхэнһөө 0,5—0,7 грамм нооһон дутуу абтаха, хосорхо болоно. Энээнһээ уламжалан колхоз, совхозууд хэдэн зуу, мянган түхэриг олзо доходоо дэмы алдаха ха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, бүхы республикаһаа байха, нэгэ ажахы соошье хонидой нооһые тиимэ али болзорто хайшалха гэжэ тогтоохын аргагүй. Зооветмэргэжэлтэд хонидойнгоо хүсэ шадал, нооһонойнь хэр зэргэ хөөрэһэниие хараада абажа, ямар отарые хэзээ хайшалхаб гэжэ тодорхой график өөһэдөө тогтоохо зэргэтэй.

Байгша ондо бүхыдөө 160 тонно хурьганай нооһо абаха ёһотойбди.

Теэд зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хурьгадай нооһо хайшалһанай хэрэггүй гэһэншүүгээр хөөрэлдэдэг. Тэрэнь буруу гэжэ һанагдана. Нэгэдэхеэр, энэмнай гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ горитой нэмэри болохо бшуу. Хоёрдохёор, колхоз, совхозууд бүхыдөө хурьгалай 160 тонно нооһо абажа шадабал, 860 мянган түхэригэй ашаг олзо оруулха байна.

Тиигэбэшье хурьгадай нооһо хайшалалгые бодомжотой зүбөөр эмхидхэхэ шухала. Түрүүн эгээл томо, сула һайн, ута хүрьбэдхэ нооһотой болоһон хурьгадые хайшалха ёһотой. Юуб гэхэдэ, 30 миллиметрһээ богони нарин, 35 миллиметрһээ богони нарибтар нооһон бэлэдхэлэй пунктда абтахагүй. Хайшалхынгаа урда бүхы хурьгадые нэгэ-нэгээр шалгаад, хиргажа абахаар ута нооһотойнуудыень илгаха болоно. Хурьгалай нооһо абажа дүүргэмсээрээ пунктаа һайса сэбэрлэхэ, хурьгадайнгаа нооһо томо хонидойхитой холихагүйн тула нарилха байна.

Хурьгадай нооһо хэзээ абабал таарамжатайб?

Манай һанахада, эгээн түрүүн үбэлэй эртын хурьгадай нооһо хайшалжа эхилхэ ёһотой. Яахадааб гэхэдэ, хурьгад «нэхы дэгэлһээ» һалахадаа һайнаар бэлшэхэ, халуунда ядахагүй, таргалха бшуу. Харин намар хүйтэн болоходо тэдэнэй нооһон баһал һайн ургаһан байха ха юм. Гадна түрүүн хурьгадай нооһо абажа эхилхэдэ хайшалалгын пунктын хэр һайнаар бэлдэгдэһэниинь, оньһон машинануудайнь хэр тааруулагдаһаниинь элирхэ болоно. Мүн энээндэ хайшалагшадые һургахадашье таатай.

Колхоз, совхоз бүхэндэ хонидой нооһо хайшалалгые эхилһээр богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхээр тодорхой түсэб, график табиха байна. Илангаяа томодхогдоһон пунктнуудай ажалые һайнаар эмхидхэхэ, жэжэ, саг зуурын пунктнуудые шадаал һаа байлгахагүй ёһотой.

Нооһо класс классаарнь зүбөөр илгаха, сэбэр утаһанайнь гарасые наринаар тодорхойлхо гээшэ мүнөө айхабтар шухала болоод байна. Илангаяа меринос хонидой нооһонтой шэрүүн, эреэ марян нооһоной багаханшье таһархай холижо болохогүй. Хэрбээ тиигэжэ холисолдоо һаань, нооһоной сэн 12 процентээр дээшэлхын орондо гурбан процентээр доошоо орохол.

Сагаан меринос, мүн нарин нооһотой хонидые элдэб хара, эреэн, шэрүүн нооһотой хонидтой сугтань хайшалжа яашье болохогүй. Ямар нэгэн отарын мууса илгагдаһан байгаа һаань, хайшалхаһаа урда тээ хонидые нооһонойнь үнгөөр, шанараар ондоо болгожо илгаха хэрэгтэй. Отара бүхэниие (илангаяа элдэб үнгын нооһотой хонидые) хайшалжа дүүргэһээр пунктаа. тэндэхи стол. нооһо илгадаг газараа хуу сэбэрлэхэ байна. Хэрбээ һайн нооһон соо шэмхэшье муу нооһон ороо һаа, шанарыень доошонь оруулха бшуу.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хайша хэрэгээр илгаһан гү, али сагаан. хара нооһотой хонидые сугтань хайшалһан байгаал һаа, ажахынуул хэдэн арбаад мянган түхэригэй гарзада орохо болоно.

Республика доторнай нарин нооһон жэлһээ жэлдэ ехээр абтана. Теэд тэрэнэйнь элдэб дутагдалтай байханъ һайн гэхын аргагүй. 1967 ондо бүхы абтаһан нооһоной 66 процентнь элдэб дутагдалтай байжа, шанарынь доошоо ороо. Нёдондо бүхыдөө абтаһан нооһоной 92,2 процентнь таһараагүй ургэлжэ байгаа, тиихэдэ дээдэ болон 1 классайхи — 25.9 процент, II классай—51, III классай — 18,6, богони нооһон —2,1, таһархай — 2,7. эгээл муу сортынхи 5,2 процент байгаа. Теэд яахадаа гурбадахи классай, богони болоһон, таһархай удархай. эгээл муу сортын нооһон үшөөл ехэ байнаб?

Нэн түрүүн хонидой нооһые муугаар хайшалһан, буруугаар илгаһанһаа болоно. Тиимэһээ хайшалагшадые, нооһо илгагшадые зүбөөр шэлэжэ табиха, һургаха, тэдэнэй ажалые зоотехнигүүдэй зүгһөө үдэр бүри наринаар хинан хараха ёһотой.

Ф. ЗУБЕНКО,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник.

...үнинэй хүлеэгдэһэн, ...рээндэ бэлдэһэн. Хо- ... бүрин бүтэн ондо ...шье нооһо алдахагүй ...инь мэдээжэ. Колхо- ...игүүд, мэргэжэлтэд ...ар, класс зүбөөр то- ...энэ гуримтай нари- ...жа, «сагаан алтанай» ...игээр үнгэргэхые бо- ...йха юм. Артелиин ...эд нооһо хайшалха ...а заһабарилха, шэ- ...адые томилхо, тэдэ- ...улха хэмжээнүүдые ...тушаа миин байгаагүй

...агсуу хүйтэн унжа- ...жэл хонидой нооһон ...жо хөөрэнэ. Саг яба- ...аашань хүлеэхэ арга ...хонидой нооһон гээг- ... бшуу.

...зоотехник Евгения ...Доржиева отарануу- ..., нооһоной бэлэн бо- ...шалгажа үзөөд, хони ...алха болзор гаргаба. ... Энэ үдэртэ хэды ...хэрэгтэй юумэниинь ...агүй. Илгаһан нооһо ...һагуудые нэмэжэ түб гэхэдэ, энэ жэл бэ- ...ктда нооһоной шанар ...шалгагдажа абтаха ... Хэрбээ килограмм ...доо үнгэтэй 5 үһэн ..., тэрэнэй шанарынь ...огдожо, үнэ сэнгынь ...шээтэй.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭР

Түрүүшын ээлжээндэ тус пунктда нооһоёо гээжэ захалһан отарын хонид асарагданхай. Һүүлээрнь һаяын үдэрнүүдтэ гүрэндэ тушаагдаха хонид хиргагдахаар хараалагдаба. Тиигэжэ артелиин 25 отара хонид алинь хэдэнэй үдэр хайшалалгын пунктда асарагдахаб гэжэ соносхогдонхой. Мүнөөдэр түлгэнүүд хиргагдахаар оруулагдаба. Үглөөдэр хайшалагдаха отара баһал дүтэ асарагдаад адуулагдажа байнхай.

— Артелиингээ 14.300 хонидые хүдэлмэриин 15 үдэртэ хиргажа дүүргэхээр хараалнабди, — гээд колхозой түрүүлэгшэ Пирап Александрович Осодоев мэдүүлбэ.

Бодоод үзэхэдэ, энэ хэлэһэн үгэдэнь этигэхээр байна. Иимэ арга боломжо эндэ бии. Колхоздонь томодхогдоһон нэгэ пункт түхеэрэгдэнхэй. Тэндэнь 40 электро-хайша тодхогдоод байна. Хажуугаарнь хүгшэд нооһо гараар хиргаха юм.

Хайшашадай ажалые зохидоор эмхидхэхын, хүдэлмэриинь шанар наринаар шалгажа, ажалайнь бүтээсэ дээшэлүүлхэ зорилгоор пунктнь хоёр газар, 20—20 машинкаар хубаарилагданхай. Пунктын хахад хуби бүридэнь ондо ондоо отделениин хонид хиргагдаха. Тиигэжэ эдэ хоёр бүлэгэй хоорондо мүрысөө үүсхэхэдэ, һайн шанарай түлөө тэмсэхэдэ зохид байханъ дамжаггүй.

Түргэнөөр, һайн шанартайгаар ажаллаһан хүнүүдые урмашуулха гурим артелиин правлени, партком зохёон гаргаа. Тэрэнэй ёһоор, эгээн олон хони хиргажа, ехэ нооһо һайн шанартайгаар хайшалжа абаһан колхознигуудта, һургуулиин һурагшадта 5 хоног бүридэ, мүн хони хайшалалгын дүүрэһэн хойно шан, бэлэг үгтэхөөр хараалагданхай.

Табан хоног бүриин дүнгөөр түрүүлжэ гараһан гурбан колхознигто, гурбан һурагшадта 8—7—5 түхэригэй бэлэг барюулагдажа байха юм. Мүрысөөнэй эсэстэ 15 хоногой туршада 800 хони хиргажа, 24 центнер нооһо тушааһан хайшашан колхознигто «М-104» түхэлэй мотоцикл. 700 хони хайшалаад, 21 центнер нооһо абагшада—мопед, 600 хони хиргаад. 18 центнер нооһо тушаагшада—велосипед, 500 хони хайшалаад, 15 центнер нооһо абаашадта—радиоприёмник, 400 хони хиргаад, 12 центнер нооһо тушааһан хүндэ—колхозой амаралтын гэртэ ошохо түлбэригүй путёвко барюулагдахаар хараалагданхай. Мүн ниимэрхүү бэлэг-шан һайнаар ажаллаһан һургуулиин һурагшадта үгтэхөөр баталагдаа. Эдэнэртэ сарбуугай часһаа эхилээд. мопед хүрэтэр шан барюулагдаха. Зүгөөр һурагша бүхэн 220-һоо 525 хони хүрэтэр хайшалжа, тус бүриһөөнь адагынь 3 килограмм нооһо абабал, тэрэ шанда хүртэхэ ушартай.

Түрүүшын үдэр нооһо хайшалхаар ерэһэн хүнүүдэй, һургуулиин һурагшадай шадабаринень шалгажа, бэрхэнүүдынь пунктда хүдэлхөөр үлөөгдэбэ.

Хайшалагдаһан нооһыень Тарба Бадмаева класс классаарнь илгажа, тусхай таһагуудта хэнэ. Нооһоной шанар, сэбэр утаһанайнь процент лабораторидо тодорхойлогдоно. Тэндэ Валентина Фомина ажаллана.

Электро-хайшануудые хурсадаха харюусалгатай хүдэлмэри дүршэл ехэтэй Намжил-Цырен Жапов хэжэ үрдихөөр түхеэрэнхэй. Пунктын хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо, артелиин арадай хинагшадай бүлэгые даагша Дондок Цыремпилович Будаев туһалха юм.

Нооһо хиргаха пунктын үдэрэй гурим зохёогдонхой. Үглөөнэй 8 часһаа үдэшэ болотор пункт хүдэлгэгдэхэ юм. Тэндэ ажаллаһан хүнүүдтэ үдэ багта халуун эдеэ бэлдэгдэнэ, мүн үдэшэлэн тээшэ тэдэниие сайлууулха. Тогоошоноор эндэ Даша-Цыбик Будаева, Чимитцырен Бальжинимаева гэгшэд хүдэлнэ.

— Үдэртөө хоёр отарын хонидой нооһо хайшалха даабаритайбди, хайшалхашьебди,—гэжэ пунктые даагша Дашинима Раднаев мэдүүлбэ.

Хонин бүриһөө хайшалагдаһан нооһон амяар амяараа шэгнэгдэжэ, тусхай дансада бэшэгдэнэ. Энээниие тоо бүридхэгшэ Ханда Хэшэгтуева наринаар хэнэ.

Тиигэбэшье энэ пунктын түрүүшын үдэрэй хүдэлмэри харахад дутагдалнууд олон ушарна. Нэн түрүүн урда жэлнүүдтэ хайшашанаар ажаллаһан, дүршэл, шадабари ехэтэй колхознигууд үсөөн. «Үглөөлэг энэ дутагдал усадхагдаха» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ найдуулна. Мүн энэ үдэр хайшалагдаһан хонидые шалган харахада, зариманайнь толгой, хүлнүүдтэ нооһон үлөөгдэһэн байшоо. Эдэ бүгэдые арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд элишэлжэ, муугаар хайшалагдаһыень дахин сэбэрлэхэ эрилтэ табяа.

Шэмхэшье нооһо хонидой бэедэ үлөөхэгүй, бүхы нооһоёо һайн шанартайгаар абажа, гүрэндөө 39 центнер нооһо худалдаха түсэбөө «Улаан Оронго» колхозойхидой бэелүүлхэ байһанда найдахаар.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

Улаан-Үдын аймаг.

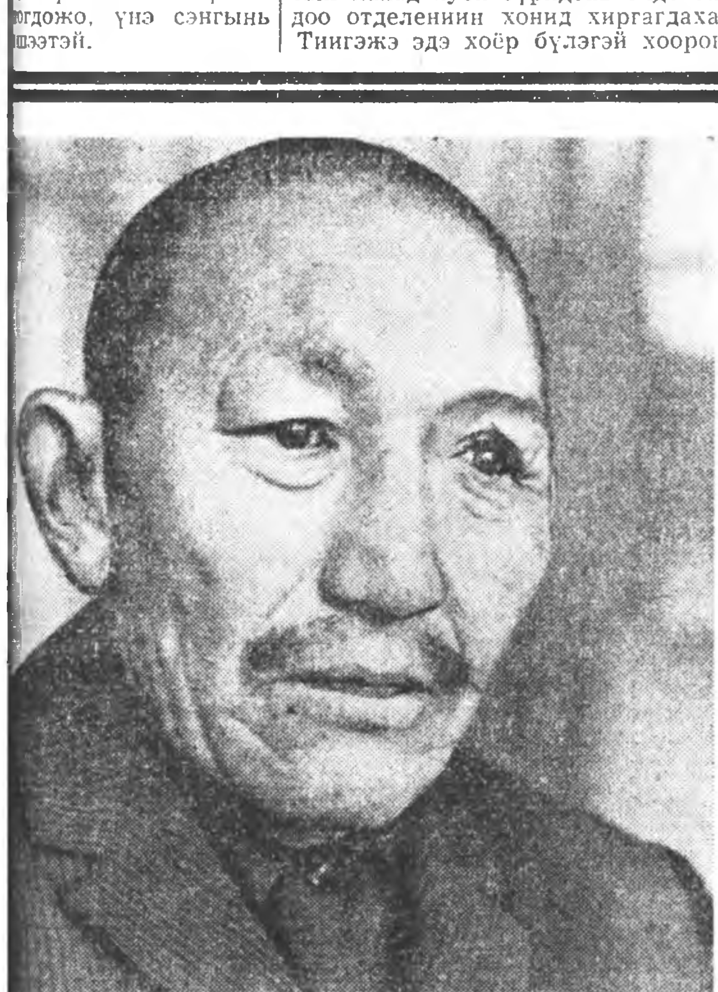

...найн аймагай «Дружба» колхозой тугалшан Жамса Гарма...
...һайн ажалаараа эндэхиндээ хүндэтэй болонхой. Үнгэрһэн ...130 тугал харууһалжа, зунай үедэ толгой бүрнин шэгнүү...дэ 900 граммаар нэмээжэ шадаа һэн. Мүнөө 70 тугал даа...лын бэлшээридэ гараа. Тугалнуудайнгаа шэгнүүрые нё...һоо дутуугүйгөөр нэмээхэ зорилготой. Зураг дээрэ: Жамса

Ф. СОРОКИНОП фото.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

ШЭНЭ ҮҮСХЭЛ

Табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн Хандагайн леспромхозой модошодой дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй нүлөө ехэтэй байхын тула бага комплексно бригадануудай, участогуудай халаан бүхэнэй дүн саг соогоо согсологдожо байдаг. Жэшээлхэдэ, Могойтын участогай мастер Т. Ф. Кушнарев халаанай хүдэлмэриин үрэ дүнтэй бригада бүхэниие танилсуулна.

Бага комплексно бригадануудай олонхинь бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда ажаллабашье, халаанай даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Даабаряа хэды процент дүүргэһэнээ саг соонь мэдэжэ абахада модошодто һайн. Баясама мэдээсэлнүүд тэдэниие бүри эршэмтэй шангаар ажаллахыень урмашуулна.

Могойтын участок модо бэлдэхэ, шэрэхэ таба һарынгаа даабариие болзорһоонь зургаан хоногоор уридшалан дүүргэһэн байгаа. Мүхэд Гусляков, Алексеев, Кобелев гэгшэдэй даадаг бага комплексно бригаданууд халаан, һара бүхэнэй даабари үлүүлэн дүүргэжэ, хамтын амжалта туйлаха хэрэгтэ туһа нэмэрээ ошуулалсаа.

Михаил Александрович Кобелевой даадаг түрүү бригаданудай нэгэн һаяхан үнэтэ үүсхэл гаргаба. Тус бригадын гэшүүд арга боломжоёо хаража үзөөд, юһэ һарынгаа даабариие болзорһоонь холо урид, сентябриин 15 болотор дүүргэхэ уялга абаба. Даабариһаа гадуур 1200 кубометр модо бэлдэхэ, 85 метр трос, 250 килограмм горючи алмаха гэжэ модошод хараалаа. Түрүү бригадын коллектив модошодой һайндэртэ ажалай бэлэг барихыень, юһэ һарынгаа түсэбые өөһэдынгөө һайндэр болотор дүүргэхыень бага комплексно бригадануудые уряалба.

Н. ТЮРНЕВ.

ҺАЙН ЛЭ ДАА

Шэбэртэ голһоо залаһан уһаниинь хобоо соогуур урдажа, хуурай добо газарта хүрэжэ ерэнэ. Тэндэһээ тойроод байһан сабшалан ундалуулагдана. Хүрээ бариһан хоёр үбгэд эндэ үдэр бүри харагдадаг.

Элэ хоёрнай хэд бэлэй? Нэгэниинь Шоймпол Сыбенович Сыбенов, 67 наһатай, бэе хүнгэн пенсионер. 1941 онһоо хойшо Коммунис партиин гэшүүн, Бэшүүрэй совхозой шударгы гэшүүн ябаһан. Хажуудань баһа өөртэйнь хабаа наһатай Ханда Жигжитович Жигжитов сүлөөгүй ажаллана.

Дүршэл ехэтэй эдэ хоёр луговодто 173 гектар сабшалан даалгажа, тэндэһээ баян ургаса абаха даабари хүргэгдөө һэн. Эдэнэр үглөө бүри мори тэргэдээ мордожо, Тармаан тала зоридог.

Үбгэд нэгэ талмай уһалжа дүүргэһэр лэ нүгөөдыень ундалуулжа захалдаг юм. «Дулаан уһан гүйдэлгүй, хүйтэн уһан ябасатай» гэһэндэл, элэ луговодууд сабшалангаа үдэшэ үглөөнэй һэрюундэ уһалдаг заншалтай. Мүнөө элэнэр даалгагдаһан бүхы сабшалангаа хоёр удаа ундалуулжа дүүргэнхэй.

— Сабшалан орой болотор уһалхада үбһэ хуряалгада һаад таталаг, трактор, машинын ябасада муу байдаг,—гэжэ дүршэлтэй луговодууд мэдүүлнэ.

Үбһэ ногооной ургаса ӝэхала һайн. Сабшалангын амиагтай уһаар утэгжүүлэгдэһэн, хурьһэниинь борнюйлогдоһон хадаа ногоониинь үдхэн, хара хүхэ үнгэ татана. Гектар бүриһөө 15 центнер үбһэ абаха гэһэн үгэдөө элэнэр лаб хүрэхөөр.

В. ХАМАГАНОВ.

Москваһаа мэдээсэнэ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БА НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай элүүрые хамгаалгын ба социальна хангалгын талаар комиссинуудай, арадай гэгээрэлэй, наука ба культурын талаар комиссинуудай арадай гэгээрэлэй, наука ба культурын талаар комиссинуудай хамтын заседани июниин 21-дэ Союзуудай байшангай Октябрьска зал соо болоо. Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай, союзна республикануудай хуулинуудай үндэһэ һууриин проектые бэлэдхэхэ хүдэлмэри түгэсхэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ тус заседани зорюулагдаһан байгаа.

Комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй даалгабаряар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Соломенцев заседаниие нээгээ.

Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай хуулиин үндэһэ һууриин проектын хэблэлдэ толилогдоһонтой дашарамдуулагдаһан, тэрэниие зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүд тухай, ажалшадай хэһэн ажаглалтануудай болон оруулһан дурадхалнуудай үндэһөөр хуулиин проектдэ хэгдэһэн хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүл тухай бэлэдхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ, Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин гэшүүн Н. Т. Козлов мэдээсэл хээ.

Хамтын заседанида хабаадагшад — СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүн Н. Т. Козловой мэдээсэлые шагнаад. бэлэдхэлэй комиссиин заһабари ба нэмэлтэнүүдтэйгээр, тэрэшэлэн депутадуудай хэһэн ажаглалтануудые хараада абалсан гэрлэлгэ ба бүлэ тухай хуулиин үндэһэ һууриин проектын тодологдоһон текстые нэгэн дуугаар һайшаагаа.

Гэрлэлгэ ба бүлэ тухай ССР Союзай, союзна республикануудай хуулиин үндэһэ һууриин проектын СССР-эй Верховно Соведэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха байһан дээрэһээнь тус асуудалаар элидхэлшэ болгон Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай зүгһөө баталагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Спиридонов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшэ А. Ф. Горкин, СССР-эй Генеральна прокурор Р. А. Руденко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи юридическэ комиссиин түрүүлэгшэ А. Н. Мишутин, СССР-эй ба РСФСР-эй министрнүүд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, научна хүдэлмэрилэгшэд, хэблэлэй радио ба телевидениин түлөөлэгшэд заседани дээрэ байлсаа.

* * *

Мүн энэ үдэр СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссинуудай хамтын заседани болобо.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта хуулиин проектнүүдээр хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тухай Союзай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев мэдээсэл хээ.

Тэрэшэлэн уголовно ба залан заһаруулгын-ажалай хуулинуудые нарижуулха талаар дурадхалнууд тухай Национальностьнуудай Соведэй хуули гаргалгын дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ Р. Нишановай мэдээсэл, мүн ниитэ союзна хуулинуудые гуримшуулха талаар хүдэлмэриин байдал тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи юридическэ комиссиин түрүүлэгшэ А. Н. Мишутинай элидхэл шагнагдаһан байна.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар тогтоолнууд баталан абтаа.

(ТАСС).

СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ, НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ МАНДАТНА КОМИССИНУУДАЙ ЗАСЕДАНИ

Июниин 21-дэ Кремль соо Союзай Соведэй мандатна комиссиин заседани болобо.

Һунгуулиин гурбан округуудта наһа бараһан депутадуудай орондо һунгагдаһан Союзай Соведэй депутадуудай түлөөлэлгые комисси шалгаад, Союзай Совет дээрэ хэлэгдэхэ мандатна комиссиин элидхэл баталба.

Мүн наһа бараһан депутат Г. И. Козловой орондо һунгуулиин Выборгскэ № 55-дахи округһоо Союзай Соведтэ депутадые һунгаха тухай асуудал заседани дээрэ харагдаа. Һунгуулиин энэ округто һунгалта хэхэ тухай гуйлта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ комисси бариба.

Июниин 21-дэ Кремль соо Национальностьнуудай Соведэй мандатна комиссиин заседани болобо.

Наһа бараһан депутадуудай орондо һунгуулиин табан округуудһаа һунгагдаһан Национальностьнуудай Соведэй депутадуудай түлөөлэлгые комисси шалгажа үзөө. Мүн Национальностьнуудай Совет дээрэ хэлэгдэхэ мандатна комиссиин элидхэл баталагдаа.

Наһа бараһан Ю. А. Гагаринай орондо РСФСР-һээ һунгуулиин Смоленскэ № 27-дохи округһоо Национальностьнуудай Соведтэ депутадые һунгаха һунгалта үнгэргэхэ тухай асуудал заседани хаража үзэбэ.

СССР-эй МИД-эй МЭДЭЭСЭЛ

Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай депозитор-гүрэнүүдэй хоорондо зүбшэгдэһэн договор ООН-ой Генеральна Ассамблейгээр һаяхан һайшаагдаа һэн. Тус договорто гар табилга гурбан депозитор-гүрэнэй ниислэлнүүд —Москва, Вашингтон ба Лондондо 1968 оной июлиин 1-һээ нэгэн доро эхилхэ юм.

А. М. ГОРЬКИИН НЮТАГТА БАЯР ЁҺОЛОЛ БОЛОНО

СССР-эй, РСФСР-эй уран зохёолшодой союзуудай правлениин нэгэдэмэл пленум

Горький, июниин 21. (ТАСС-ай корр. Д. Воронин, Г. Косолапов). Пролетариадай агууехэ уран зохёолшын нютагта мүнөөдэр баяр ёһолол эхилбэ. А. М. Горькиин нютагайхидтай суг хамта эндэ Советскэ Союзай союзна бүхы республикануудай уран зохёолшод байлсаба. Мүн суглаанда Европын, Азиин, Америкын, Австралиин, 22 оронуудай литературануудай түлөөлэгшэд хабаадалсана.

Волгын эрьедэ горькиинхидтай уулзаһанай һүүлээр айлшад А. М. Горькиин хүшөө дээрэ баглаа сэсэгүүдые табижа, социалис реализмын литература байгуулагщые хүндэлбэ.

Горгүйсэдкомой ехэ зал соо үдэрэй тэн багта СССР-эй, РСФСР-эй уран зохёолшодой союзуудай правлениин нэгэдэмэл пленум эхилбэ.

СССР-эй уран зохёолшодой союзай правлениин секретарь Г. М. Марков пленумые нээбэ.

Горькиин облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. И. Чутунов айлшадта хандажа амаршалгын үгэ хэлээ.

«А. М. Горькиин уг заншал ба мүнөө үе сагай литература» гэһэн элидхэлые СССР-эй уран зохёолшодой правлениин секретарь Б. С. Рюриков хэбэ.

КОЛХОЗОЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Стол дээрэхи эбхээтэй олон саарһануудые Александр Николаевич задалан дэлгээжэ, барилгын зурагуудые анхаралтайгаар харана, тоонуудые буулгажа бэшэнэ. Тиигээд иишэ тиишээ зурыһан хара, улаан, хүхэ зурлаануудаар юунэй заагдаһаниие ойлгохые оролдон, юуншьеб тухай нэгэ хэды бодолгото болоһоной удаа далбагар саарһануудаа дахин эбхэжэ байрадань табина. Эбхэгдэһэн саарһанууд түрүүлэгшын кабинедэй ханын захаар, зэргэлүүлэн табигдаһан стулнууд, үргэн сонхонууд дээрэшье хэйтэнэ. Теэд хэрэгтэй болоһон чертежэнь үшөөл олдоногүй.

— Энэ проект табигшаднай саарһанда дуратайл зонууд юм ха. Хэрбээ эдэ саарһануудыень задалаа һаа, гэршье хушажа хүрэхэ байна,—гэжэ Соковиков энеэбхилэн хэлэнэ.

— Александр Николаевич, ямар барилга эхилхээ байнабта?

— Юундэ эхилхээ гэнэбта? Ханануудыень бодхоожо дүүргэхээ байнабди. Соёлой байшантай болохо сагнай ерээ ха юм,—гээд түрүүлэгшэ үргэн саарһа задалжа,— одоошье нөөхиеэ олобо хаб. Наашаагты, хараял даа,—гэбэ.

Александр Николаевич стол дээрээ дэлгэһэн зурагуудые харан, колхоздоо хэгдэжэ байгаа ехэ барилга тухай аргагүй ханамжатайгаар манда хөөрэнэ. Шэнэ түхэлэй энэ соёлой байшангийнь гансашье газаа талаһаа һүрөөтэй, үзэсхэлэн һайхан бэйха бэшэ, мүн досоогоошье уран гоё шэмэглэлтэй, 400 хүнэй һууритай уужам концертнэ залтай байха юм. Зэргэлээ таһалгануудтань библиотекэ, бильярд наадаха, кружогуудай хүдэлхэ байранууд байха. Хожомынь хүгжэмэй һургуули гү, али музей байгуулха таһалга хэгдэхээр хараалагданхай. Хэрбээ гансахан бүхы таһалгануудта гэрэл оруулхын тула хэдэн мянган метр провода хэрэгтэй болохо, тухайлхада, ехэхэн барилгын хэглэжэ байһаниинь эли болоно.

Удаань бидэ барилга дээрэ ошоо һэмди.

— Эндэ вестибюль болохо. Энээгүүр бахананууд зэргэлхэ,—гэжэ түрүүлэгшэ ойлгуулан заана.—Мүнөө уридшалан тодоор һанаад үзэхэ гээшэ таанадта бэрхэтэй юм бээз. Юрэдөө хахад жэл үнгэрхэдэ ерээрэйгты, бодото бэеэрнь харахал байхат.

Тосхоной үйлсөөр колхозой правлени тээшэ шэглэжэ ябанабди. Һүүлэй жэлнүүдтэ Шараголой түхэл шэнэжэ ехэл хубилаа. Һаяхан тала байһан газарта дунда һургуулиин томо сагаан байшан бодошонхой. Эндэ мүнөө колхознигуудай 480 үхибүүд һурана. Зэргэлээд колхозой правлениин шулуун байшан, багашуулай сад-ясли, уужам сэсэрлигэй дунда Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжуровай хүшөө-намятнигай бодхоогдохо һуури табигданхай.

Гансашье тосхондо шэнэ хубилалта болоо бэшэ. Таряан далайн долгилдог поли шадаршье хээрын станууд баригдажа, механизаторнуудай амарха ба эдеэлхэ байранууд зохидоор түхеэрэгдэнхэй.

— Бүхы шэнэ барилгануудай хадаа,—гэжэ түрүүлэгшэ хэлэнэ,—табан жэл дотор соёл болбосоролой талаар колхозой хараалһан зорилгонуудай бодото бэелэл болоно. Ойрын сагта бидэ отделенинүүдтээ хоёр һургуули, түб тосхондоо больница барихабди, сэсэрлигүүдые байгуулхабди. Колхозник бүхэнэй гэр жэмэстэ модонуудаар хүреэлэгдэнхэй байхаар түсэблэнэбди. Культурно-ажаһуудалай барилгануудта колхознай гурбан зуу мянган түхэриг гаргашалаад байна.

Арбан гурбан жэлэй саада тээ Шараголой колхозой бүхы баялигые 300 мянгаад түхэригтэ сэгнэхээр һэн. Тэрэ үедэ хэншье эды шэнээн мүнгэ зөөри соёл болбосоролой хэрэгтэ нэгэ мүһэн зорюулха тухай һанахашье аргагүй байгаа бшуу. Хуушан налшагар дал хотонууд, таряалан шадар табигдаһан уйтан сонхотой набтархан гэрстан — эдэ бүгэдэ Шарагол, Сагаан-Шулуута, Хутор болон Анагустай тосхонуудай ажалша, малша зондо юрын үзэгдэл бэлэй. Нимэл байдалтай ажахые А. Н. Соковиков хүтэлбэрилжэ эхилһэн байха юм. Фермын үнеэдһээ һү шэмэ багаар абтадаг, хашараг, буруунууд туража ондо ородог, хонидой түл олоороо гарзалдаг, нооһониинь хабартаа унажа дууһадаг байгаа. Тэрэ мартагдашагүй 1953 ондо колхозой таряаланһаа бүхыдөө 20 мянган центнер ургаса хуряагдаһаниие мүнөө Александр Николаевич элеэр һанадаг. Гүрэндэ тушаажа, ажалта үдэртэ хубааһанай һүүлдэ амбаарнууд хооһоршоо һааб даа. Арайхан гэжэ үрэһэнэйл таряан үлөөгдөө һэн. Үнэтэй сэнтэйшье һаань, холимог тэжээл нийтыһдээ малда худалдажа абаха болоогдоо. Яажашье һаа, хамтын ажахые доройтуулхагүйн тула түрүүшын алхам хэгдэхэл ёһотой байгаа. Тиигээд залуу түрүүлэгшэ ажахыгаа яажа зүбөөр эрхилхэ, ямар аргаар гээгдэлһээ гараха тухай түсэблэн бодожо, хэдэ хэдэн шухала арга хэмжээнүүдые бэелүүлжэ эхилһэн байха юм.

Мүнөө тэрэ үеынгөө бэрхэшээл тухай түрүүлэгшэ хөөрэхэ дурагүй байдаг. Үнгэрһэн юумэн үнгэрөө, дахин бусахал бэшэ. Арбаад жэлэй саада тээ зарим хүнүүд залуу түрүүлэгшэдэ балай найдадаггүй, колхозой урдын хүтэлбэрилэгшэдтэ адляар нэгэ хэды ядалдаад лэ ябана бээз гэжэ саагуур наагуур хэлсэдэгынь мүнөө һанахада энеэдэтэй шэнги. Урдатэнь хүдэлһэн түрүүлэгшэнэр колхознигуудай найдабариие муугаар харюулһан байгаа бшуу.

Нэгэтэ Александр Николаевич үйлсөөр ябатараа, тосхоной бусад гэрнүүдһээ онсо илгарһан, газаагаа хорёогүй, хушалташьегүй, хэлтэрхэй булантай гэрэй дэргэдэ хүрэжэ ерэбэ. Энээниие харахадаа зүрхэниинь үбдөө һэн. Халааһатай үүдыень татан гэртэ ороходоо, түрүүлэгшын досоо буришье уйтай болоо. Ганса талархалай зөөлэн үгэнүүдээр ажалшадай байра байдал һайжаруулхагүйш, зоной хүсэлые бэелүүлхын тула хам орохол болоогдоно гэжэ тэрэ ойлгоо бэлэй. Хэдышье бэрхэтэй байбал, тэрэ айлай гэрые заһаха, хорёо бариха захиралта үгэһэн юм. Магад имагтал энээнһээ эхилжэ коммунист Соковиков хамтынгаа ажахын гол хүсэн болохо ажалша хүнүүдэй ажабайдалые һайжаруулха, тосхон нютагаа шэнэдхэн хубилгаха холын хараата зорилгоёо бэелүүлжэ ороһон аалам.

Амжалта бэлээр, түргөөр ерээгүй. Туд буриинь тоолоод ялалай, бүхы юумэн ажахыда дутажа байгаа. Тиигэбэшье Александр Николаевич хүнүүдээ этигүүлэн хэлэдэг һэн: «Мүнөө—үгы, һүүлдэ хуу бии болохо. Мүнөө дээрээ тэсэжэл үзэгты».

Бүхы юумэн газарһаа эшэтэй бшуу даа. Тиимэһээл Соковиков хэзээдэшьеб баян ургасаараа суурхадаг Шараголойнгоо газар таряалан ашаглалгада гол анхаралаа хандуулжа эхилээ. Хүн зоноо хангаха таряа, үхэр малда хүрэхэ үбһэ тэжээл ургуулха шадалтай газар юм гэжэ урдын хүнүүдэй хэлсэдэгые тэрэ багаһаа хойшо дууладаг байгаа. Гектарай 5—6 центнер ургаса—муугаар элдүүрилһэн, үтэгжүүлһэнэй бирагүй дүн ха юм.

— Газартаа эзэн ёһоор хандадаг болоё. Тиигээл һаа ургаса ехээр абахабди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ агрономой, таряаша үбгэдэй һанал хүсэлые улад зондоо дамжуулдаг бэлэй.

Түрүүшын жэлдэ урдынхиһаа нилээдгүй ехэ ургаса таряан хуряагдажа, таряашадай этигэл бэхижэбэ. 1956 ондо колхозой полинуудһаа 31 мянган центнер ургаса абтажа, хоёр жэлэй саада тээхидэ орходоо 10 мянган центнерээр нэмэбэ. Энээнэй ашаар колхознигуудай ажалта үдэртэ үлэмжэ ехэ таряан хубаагдаһан, һайн шанартай үрэһэн хаагдаһан, страховой фонд байгуулагдаһан, нийтын малые өөһэдын таряа талханай зүйлөөр зарим тэды хангаха арга олдоһон байха юм.

Мүн мал ажахыдашье хэрэг байдал һайжаржа эхилээ. Фермэ, отарануудые коммунистнар хүтэлбэрилжэ, үүсхэл оролдолготой хүнүүд малшадаар томилогдобо. Харюусалгата участогуудта ямар хүнүүдые эльгээхэ тухай колхозой түрүүлэгшэ парткомой секретарьтай хамта ходо зүбшэн хэлсэдэг байба. Имагтал тэдэ жэлнүүдтэ дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд, шадамар бэрхэ кадрнууд зүбөөр шэлэгдэжэ, хожом хойшодоо үйлэдбэриин бодото командирнууд урган гараһан байна. Жэшээнь, тэрэ үедэ Дуся Аносова зоотехник болохоб гэжэ һанадаг һэн аал? Жиирэй механизатор Флориан Богданов хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ—главна инженер, дарууна номгон зантай хүбүүхэн Дмитрий Максимов партийно-совет һургуулида эльгээгдэжэ, удаань колхозой отделениие эрхилэгшэ болохоёо яажа мэдэхэ һэм. Хүнэй ерээдүйн бэлиг шадабариие ойлгон элирүүлжэ шадахын тула хүтэлбэрилэгшэдэ ёһотой һонор сэсэн анхарал хэрэгтэй ха юм.

Колхозынь улам хүгжэжэл байгаа. Барилгын модо зөөжэ байһан машинануудые, үхэрэй шэнэ байрануудые, хюрөөдэмэл модоор хушагдажа байһан хонидой хотонуудые, тосхондо бодоһон шэнэ гэрнүүдые харахадаа Александр Николаевич сэдьхэлээ ханадаг байба. Энэ хадаа колхознигуудай урма зоригой дээшэлһые, колхозойнгоо ажалда улам дуратай болоһые, ажахын олзо доходой ургаһые гэршэлнэ бшуу. Харин Александр Николаевичай түрүүлэгшээр хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын жэлнүүдтэ ямар һэм? Зарим үглөөгүүр нэгэ-хоёр эрэшүүл правленидэ ерээд, уруугаа харан һууха.

— Зай, эрэшүүл, хэрэгээ хэлыт даа,—гэжэ түрүүлэгшэ тэдээндэ хандаха.

Александр Николаевич, колхозһоо гараха гүйлта барихамнай...

— Юун болоо гээшэб?

— Ажалай түлбэри бага байна. Үхибүүдни олон...

Иимэ хүнүүдтэй Соковиков удаан хөөрэлдэжэ, үнэн зүб зүбшэл үгэдэг, өөрынгөө үгэдэ оруулдаг, тиин тэдэнэй олонхинь түрүүлэгшые ойлгожо, колхоздоо үлэдэг байгаа.

Тиигэһээр колхознигуудай журам, даажа байһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгань улам дээшэлээ, хүн бүхэн өөртөө эрилтэ ехэтэй болоо. Колхозой бүхы түсэбүүдээ саг болзортонь дүүргэдэг болоһон ушар хадаа колхознигуудай урма зориг бадаруулха хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үгэһэниинь сохом. Зүгөөр энэмнай аяар тэрэ 1956 ондо—жэлэй хугасаада колхозой 5 мянган центнер гэхэ гү, али мүнөөнэйхиһөө гурба дахин бага һү гүрэндэ худалдадаг байһан үедэ бшуу даа. Арбаад жэлэй саана 100 гектар бүридэ оройдоо 5 центнерһээ үлүүтэйхэн мяха абадаг һаа, харин мүнөө 25 центнер үйлэдбэрилэгдэнэ ха юм. Хэрбээ хүдөө ажахын эдлүүриин 100 га бүриһөө хэды шэнээн олзо доход абтадаг болоһониие тоолоо һаа, хүгжэлтын шэнжэ эли тодоор харагдана: үнгэрһэн жэлдэ зуун гектар бүриһөө 1275 түхэригэй ашаг олзо абтаа гэхэ гү, али 5 дахин дээшэлээ гээшэ. Харин бүхы мүнгэн олзонь 1 миллионһоо холо үлүү гаранхай.

Хэдэн жэлэй саада тээ колхоздо ажалай мүнгэн түлбэриин гурим нэбтэрүүлэгдээ, салин түлбэритэй ама-

ранта, ... [illegible]
пенси үгтэдэг болоо. Мүнөө
Ранжуровай нэрэмжэтэ кол...
шууд оронойнгоо эрхим ку...
та, амаралтын гэрнүүдтэ
амарна. Юуб гэхэдэ, колхо...
лэ бүхэн ямаршье дутам...
һуудаг болоо бшуу.

— Энээнһээ урид,—гэж... сандр Николаевич хөөрэнэ,—... таряа эрижэ правленида... һые һананаб. Эриһыень ... гаабди. Харин мүнөө ондо... лаар ерэнэ. Һаяхан кабине... тарни нэгэ колхозник оро... Ондоо хүнэй үгыдэ намтай ... хэеэ һанаһан янзатай һу... хүнүүдэй таража оншомсо... вич» абаха һанаатайб, ... үгыт,—гэжэ хандаа бшуу... лэ үе үедөө райсоюзай т... лэ хандаха ажалтай боло... Хүнгэн машина абаха хоёр... най колхознигуудһаа үгтэ...

Түрүүлэгшын кабинет... хооһон байдаггүй. Элдэб... нуудаар, гүйлтануудаар н... рүүлэгшэдэ орожо шухал... зүбшэл абаад лэ гарана.

— Александр Николаев... ажахын техникумдэ оро... һургуулидаа тушаажа бол... нэ. Нээрээ юм гү? —гэд... асууна.

Соковиков һургуулида... хөөрэлдэнэ.

— Александр Николаев... гэртэмнай монтер электр... оруулхаһаа арсаа,—гэжэ... нэр гомдоно.

Түрүүлэгшэ механигта... жо, хэмжээ абахые захина...

Иигэжэ хүнүүд минута, ... лэ багашье, ехэшье хэрэ... рүүлэгшэдэ орожо гарана, ... бариень дуулана. Юуб г... колхозойнгоо хүтэлбэрилэг... нист Александр Николаев... ковые хүндэлдэг, тэрээнэй... таар этигэдэг байна ха юм...

А. КЛ...
Д. ДУ...

Хяагтын аймаг.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ХАМСЫГАА ШАМАЖА...

СССР-эй профсоюзуудай XIV съезд ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда гол анхарал хандуулаа юм. Тус зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ манай соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюз горитойхон үүргэтэй байһаниинь мэдээжэ.

Совет хүнүүдэй идейнэ болон моральна хүсэнэй үндэһэн—хэлбэришэгүй марксистско-ленинскэ үзэл бодол мүн гэжэ профсоюзуудай съезд дээрэ ганса бэшэ дабтагдаа. Энээнһээ уламжалан, марксизм-ленинизмын гүн гүнзэгы удха шанарые, партиин гадаадын болон дотоодын политикые ажалшадта ойлгуулан хэлэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдые, залуушуулые манай Улаан тугта үнэн сэхээр, буржуазна моральтай болон хүн зоной ухаан бодолдо бии байгаа капитализмын үлэгдэлтэй эбсэхэгүйгөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинуудта туһалха гээшэ профсоюзуудай зорилго болоно бшуу. Тиимэһээ ажал хүдэлмэреэ эрид һайжаруулхын тула арга боломжонуудаа алишье талаһаань мүлихэ хэрэгтэй.

Совет арад, бүхы түрүү хүн түрэлтэн тон ехэ үдэрые—Коммунис партиие, Совет гүрэниие бии болгогшо В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлдэжэ байна. Тиимэһээ ленинизмые хэтын хэтэдэ мүнхэ һургаал гэжэ харуулхань соёлой болон искусствын эмхи зургаануудай шухала зорилгонь болоно.

Республикын Соёлой министерство баатарлиг патриотическа темэдэ эрхим зүжэгэй болон Ленин тухай вокально-хоровой дуунай конкурс соносхохоор харааланхай. Мүн баһа Ильичтэ зорюулагдаһан уран зурагай выставкэ эмхидхэгдэхэ, «Байгалай үүр хираан» гэһэн ленинскэ хүгжэмэй фестиваль үнгэргэгдэхэ юм. Республикын аймагуудта литература болон искусствын үдэрнүүдые үнгэргэлгэн саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Ленинэй ойн үдэртэ бэлэдхэл халаа соёлой болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй бэлиг шадабариин, идейнэ болбосоролой хэр зэргэ ургаһые харуулһан шалгалта мүн. Тиимэл хадань, профсоюзна организаци бүхэндэ энэ шухала удхатай үдэрые угталгын бэлэдхэлэй тодорхой хэмжээнүүдэй түсэб табигдаха ёһотой...

Олонхи хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай неделидээ табан үдэр хүдэлжэ, амаралтын хоёр үдэртэй болоһонтой дашарамдуулан, идейно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхалгада XIV съезд анхаралаа хандуулһан байна.

Манай, профсоюзна организацинууд, соёлой хэблэлэй, радио болон телевидениин эмхи зургаанууд партийна, комсомольско организацинуудтай хамта хоёр амаралтын үдэртэй болоһон ажалшадые һайнаар хангахын тула юу хээ хэбэ. Жэшээнь, театрнууд, библиотекэнүүд, соёлой байшангууд хүдэлмэриингөө саг хубилгаа. Амаралтын урдахи болон амаралтын үдэрнүүдтэ хүн зон олоороо театрта ерэдэг болоо. Мүнөө театрнууд гарагай долоондо урданайхидаал нэгэ бэшэ, харин хоёр спектакль харуулна. Предприятинууд, эмхи зургаанууд бүхэли коллективээрээ театрта ерэжэ гүримшэнэ. Тиимэһээ театрнууд бүхы һайн юумэнүүдээ амаралтын үдэрнүүдтэ табина.

Мүн библиотекэ, музейнүүдтэшье олон хүн ерэнэ. Жэшээнь, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэдэ таба һарын турша соо 50.000 уншагшад ерээ. Энэнь нёдондоной энэ болзоройхиһоо 6000 хүнүүдээр олон байна.

Баһа гарагай долоондо, нэгэндэ хүн зон айхабтар олоороо кино харадаг болошоо. Бүхы республика дотор байгша оной нэгэдэхи квартал соо дүрбэ миллион хүн зон кино хараа гэхэ гү, али нёдондоной хитой с а с у у л х а д а, 334.000 харагшадаар олон.

Партийна, комсомольско, профсоюзна организацинуудай гүрэнэй эмхи зургаануудтай хүсэеэ нэгэдүүлжэ хүдэлдэг лэ газарта һайн амжалта түйлагдадаг гэжэ бодото хэрэг дээрэ харагдана. Энэ талаараа свердловчануудай, астраханцуудай жэшээ анхармаар. Тэдэнэр ажалшадай амаралтын үдэрые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ нийтэ городской штаб байгуулаа. Энэнь ондо ондоо захиргаануудай, нийтын организацинуудай арга боломжонуудые хэрэглэхэ, соёл болбосоролой хэмжээ ябуулгануудые элдэб янзын һонирхолтой болгохо хэрэгтэ туһална бшуу. Иимэрхүү юумые манайшье республикада эмхидхэмээр хаш.

Гэхэ зуура зарим клубууд, соёлой байшангууд үшөөл хуушанайхяараа хүдэлжэ байһаар. Тэндэ зоной амаралтын үедэ үнөөхил кино, хатарнуудаа дурадхаһаа бэшэ юумэн үгы.

Партийна, профсоюзна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд амаралтын хоёр үдэр тушаа һанаагаа зобохо зуураа, хүдэлмэриин табан үдэрые анхаран, үйлэдбэриие саашадань һайжаруулхын түлөө оролдохо зэргэтэй юм ааб даа. Шэнэ эрхэ байдалда ажалай ябасые эмхидхэжэ шадаха гээшэ гүнзэгы удха шанартай болоо бшуу.

Хүдэлмэриин табан үдэртэй неделидэ оролгон хадаа ажалаа эрдэм ухаанай заабаряар эмхидхэлгые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зорилго хараална бшуу. Теэд соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой президиум, кинофикациин болон хэблэлэй захиргаанууд, соёлой министерство үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлхэ тухай дээрэһээ заабаринуудай үгтэһэн байбашье, тэрэниие балай хэрэгсээнэгүй. Үйлэдбэридэ НОТ нэбтэрүүлгэдэ профсоюзай обком оролсожо, профсоюзна эхин организацинуудта туһалха зэргэтэй.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн угтамжада зорюулан, промышленностиин, харгы замай, хэлхеэ холбооной, хүдөө ажахын предприятинуудта, эмхи зургаануудта 1968—1969 онуудта Бүхэсоюзна нийтын харалга үнгэргэхэ тухай ВЦСПС-эй дурадхалые СССР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд һайшааба. СССР-эй министерствэнүүдтэ, захиргаануудта профсоюзуудтай хамта тус харалга эмхидхэн үнгэргэхыень даалгагдаба.

Харалгын дүн жэл бүри гаргагдажа, илагшадта—түрүү предприятинуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дипломууд барюулагдаха юм. Соёлой эмхи зургаануудта хүрёод тиимэ дипломууд барюулагдахаар тухайлагдана.

Харалгын программа ехэ, үелэвинь шанга һэн хойнонь, тэрэниие үнгэргэлгэдэ үргэн нийтэ эдэбхитэдые хабаадуулжа, ажахын хүтэлбэрилхы органуудтай хамта профсоюзна комитедүүдэй президиум дээрэ тэрэнэй ябаса тухай саг үргэлжэ зүбшэн хэлсэжэ байха шухала.

Харалгын ябасын үедэ, эгээл эхинһээнь хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай байра байдалые, ажалайнь условиие һайжаруулха шэглэл баримталха хэрэгтэй.

Профсоюзна организацинуудай урда табигдаһан эдэ бүхы зорилгонууд тэрэнэй органуудай хүтэлбэрилэгшэ, хүдэлмэрилэгшэ бүхэниие харюусалгаяа улам бүри дээшэлүүлхыень, эршэтэйгээр, хамсыгаа шамажа, хараалагдаһан түсэб, даалгабаринуудаа дүүргэхын түлөө тэмсэхыень баалана.

А. ГИНЕЕВ,
соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ.

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ

Һаяын үдэшэ институдай актова зал соо хүн зон олоороо сугларжа, мүнөө үедэ уласхоорондын ажабайдалда боложо байгаа шэнэ һонинууд тухай лекци шагнаһан байна. Уласхоорондын һонинуудые РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй лектор нүхэр М. Н. Севрюков (Москва) суглараашадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Нүхэр М. Н. Севрюков уласхоорондын асуудалнуудта тогтохо зуураа, илангаяа Дүтын Зүүн зүттэхи болжо байгаа һайн ... [illegible] даанууд тухай һонирхолтой баримтануудые хэрэглэн хөөрэжэ, суглараашадые һонирхуулаа. Мүн баһа Америкын Холбоото Штадуудай экономикын үгырэн, доошоо унажа байһан тухай, удаань сенатор Роберт Кеннедиин зэрлиг аашата империалистнуудай гараар алуулһые тобшолон хөөрөө.

Лекциин түгэсхэлдэ нүхэр М. Н. Севрюков шагнагшадай асуудалнуудта тобшоор харюунуудые үгөө. Ехэнхи суглараашад вьетнам ... [illegible] мүн баһа байгша оной ноябриин 25-да Коммунис партинуудай түлөөлэгшэдэй зэлжээтэ уулзалгые һонирхожо, шадамар бэрхэ лекторһоо тобшохон харюу шагнан абаа.

Удаань институдай партбюрогой секретарь нүхэр И. О. Осинский суглараашадта һонирхолтой лекци уншаһанайнь түлөө лектор нүхэр М. Н. Севрюковто хани халуун баясхалан хүргөө.

П. НИКИТОВ.

Улаан-Удын «Электромашина» заводой кранова цехтэ аха дүүнэр Александр ба Владимир Калашниковтан долоодохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тэдэнэр даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ, хэһэн ажалайнь шанар һайн. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): Владимир ба Александр Калашниковтан.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

УРИДШАЛ...

Байгал далайгаар м... хуулгын эхилһэнһээ хой... хи хүдэлмэришэд эршэ... гаар ажаллана. Байгал... урадхуулгын конторы... май һарын даабари ... гаар дүүргээд, июнь соо... модо урадхуулжа байна...

Эндэхи модоной баазы... но станцида Байгалаар ... лагдаһан 57 мянган ку... дон хүрэжэ ерээ. Түсэб... 7000 кубометр модо... шэдтээ хүргэгдэһэн бай...

Мүн июниин арбан ... 29 мянган кубометр мо... хуулагдаа. Крановщи... Васильевич Колмаков, ... Борисович Граждани... болгогдон уягдаһан мо... табиха даабаряа хо... дүүргэнэ. Тэдэнэр да... бүхэндэ 139 процент ... лонхой.

Лидия Викторовна ... Клара Балмаевна ... даадаг модо илгагшад... нууд һайнаар ажалла...

В. С...

ҮБЭЛЭЙ ҮЕЫН ҮРЭ ДҮН, ЗУНАЙ ЗОРИЛ...

Республикымнай уһа сөөрэмүүд хоёр миллион 800 мянган гектарһаа үлүү талмай эзэлдэг. Бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон Байгал далай Буряад нютагай газар дайдада оролсоно. Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы арюун сэбэр уһанай аяар арбанай нэгэ хубинь Байгал далай соо юм гэжэ тодорхойлогдонхой. Мүн 1,5 мянганһаа үлүү элдэб түрэлэй амитад далайда ажамидардаг. Байгалнай аяар 1620 метр гүнзэгытэй. Бодоод үзыт! Балтиин далайн бүхы уһан гү, али Азовско далай мэтэ 92 далайн уһан Байгалай хонхор соо багтана ха юм.

Байгал буурал далаймнай арюун сэбэр ехэ уһатайшье, олон түрэлэй загаһад, ондоо амитадтайл. Тиимэһээ хүнэй туһаламжа, тэрэнэй хани ёһоной хандалга хүлеэнэ гэхээр. Үзэсхэлэн гоё һайхан эрьенүүдтэй, тунгалаг сэбэр, дабһагүй уһатай далайн баялигуудые зүбөөр хэрэглэхэ, тиихын хажуугаар элэ баялигуудыень арьбадхаха тушаа боломжолхо хэрэгтэй ха юм.

Дэлхэйн үзэсхэлэн гоё Байгал соо загаһанай тэжээлэй горитой ехэ нөөсэ бии. Тэрэнэй ехэнхи хубинь хэдэн зуугаад жэлэй турша хүсэд хэрэглэгдэнэгүй, миин хосоржо байдаг. Мүнөө далайда ажамидардаг загаһадһаа һураггүй олониие эндэ үсхэбэрилжэ болохо юм. Тиимэһээ Байгал руу урдан ородог гол мүрэнүүдэй эрьедэ загаһа үсхэбэрилгын заводуудые бариха гэһэн шиидхэбэри Совет правительство баталан абанхай. Сэлэнгын, Хойто-Байгалай, Чивыркуйска загаһа үсхэбэрилгын заводууд баригдаха болоо. Эдэ мүнөө үеын шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаха, ехэ хүсэ шадалтай заводууд болохо юм. Шэнэ заводуудай баригдажа ашаглалгада тушаагдахада, жэл бүхэндэ омолиин хоёр миллиард үлүүтэй түрһэн далай руу табигдаха юм. Тэдэнэй зарим загаһа үсхэбэрилхэдэ таарамжатай уһа сөөрэмүүд томо болгогдохо.

Үдэ болон Витим голнуудай шадархи газарта, республикымнай зүүн зүгтэ Яруна-Харгинска нуурнууд һонирхолтой. Тус системын гол нуурнууд 2500 гектар үлүүтэй газар эзэлнэ.

Республика доторнай баригдадаг бүхы загаһанай 20 процентнь эдэ нуурнуудай болохо юм. Ойрын жэлнүүдтэ эндэһээ загаһа барилга 1.5 дахин ехэдхэхээр хараалагдана. Жэлдээ 1500 центнерэй загаһа үгэхэ нуурнуудай ажахы эндэ байгуулагдаха болобо.

Загаһанай ажахынуудта сагаан түрэлэй үнэтэ загаһан үсхэбэрилэгдэхэ. Тэдэнэй түрһэн республикадамнай асарагдажа, Сурхайн нуурта үсхэбэрилэгдэжэ эхилээ.

Сэлэнгын аймагай Галуута—Бухэндэ хүсэ ехэтэй ажахы байгуулагдаха. Мүнөө эндэ оройдоо нэгэ мянгаад центнер загаһан баригдадаг һаа, ойрын жэлнүүдтэ долоо мянган центнер баригдахаар түсэблэгдэнэ. Колхоз, совхозууд загаһанай ажахынуудһаа жэжэ загаһа, түрһэ абажа, өөһэдынгөө уһа сөөрэмүүд соо үсхэбэрилжэ шадаха.

Эдэ системэ гол нуурнуудһаа гадна Котокель, Духовое, Иркана болон бусад нуурнууд республика доторнай бии. Эдэ нуурнууд загаһанай ажахыда ехэ удха шанартай юм.

Республикымнай загаһашадай зунай харюусалгатай ажал эхилбэ. Бага уһа сөөрэмүүд, гол нуурнуудһаа загаһа барилгые зүбөөр эмхидхэхэ, тиихэтэй хамта загаһа үсхэбэрилхэ зорилго шиидхэхэ эрилтэ тэдэнэй урда табигдаа.

Кабанскын аймагай загаһашад эгээл түрүүлэн Байгал далайда тамаран гарадаг заншалаа алдаагүй, эгээл түрүүлэн далайһаа загаһа барижа эхилээ. Карл Марксын, Октябриин 40 жэлэй нэрэмжэтэ колхозуудай, Кабанскын загаһанай заводой загаһа баригшад зунай түрүүшын хэдэн центнер загаһа бариба.

Баргажанай адагтахи «Путь Ленина», «Байкалец» колхозуудай, загаһанай комбинадай загаһа баригшад Байгалай мульһэнэй хүсэд хайлаагүй байбашье, олзо бэдэрхээ мордоһон байна. Загаһа барилгын моторно суднанууд далай, нуурнуудаар тамаржа эхилээ, электролебедко, мотолебедконуудай абяан соностожо, захалаа.

Зунай загаһа барилгын хаһа саг харюусалгатай, ехэ эрилтэтэй. Эдэ эрилтэнүүд тухай хэлэхын урда үбэлдөө хэгдэһэн ажалай зарим үрэ дүн согсолхо шухала.

Загаһашад үбэлдөө олон бэрхэшээл дабан гараа. 180 сантиметрэй гүнзэгытэй Яруунын нуурнуудай, мүн Байгал далайн эрьедэ дабхарлажа хүрэһэн мульһэ сооложо, мүн модо урадхуулгын хаядаһатай, модоной үлэгдэлтэй байһан Баргажанай тохойдо загаһа барихань бэлэн бэшэ байба. Мүн үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн, һалхи шуурган бага бэшэ һаад хээ. Гэбэшье республикымнай загаһашад үбэлэй хаһа сагые амжалтатайгаар түгэсхэһэн байна. Тэдэнэр мульһэн дороһоо загаһа барилгын дүрбэ һара соо даабаринаа гадуур 3200 центнер загаһа тушааһан юм.

Байгалай загаһанай предприятинууд — Баргажанай адагай комбинат, Нижне-Ангарска, Кабанска загаһанай заводууд, тэрэшэлэн Яруунын загаһанай завод түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ. Баргажанай адагай загаһанай комбинат, Яруунын завод жэлэй түрүүшын кварталай үрэ дүнгөөр РСФСР-эй Загаһанай ажахын министерствын болон эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай 3-дахи шанда хүртэһэн юм.

Николай Егорович Печкинэй (Яруунын завод) бригада загаһа бариха жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Нүхэд Г. С. Байбородинай, Н. Т. Димовэй даадаг бригаданууд ноябриин түсэбөөр ажаллана. Мульһэ соолодог агрегадууд загаһашадай ажал нилээд ехээр хүнгэдхөө. Нижне-Ангарска загаһанай комбинадай загаһа баригшад холын участогуудта гаража, загаһа бараа. А. И. Балдаковой, Н. А. Екимовэй, Г. Ф. Нелюбинэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд олон жэлэйнгээ дүй дуршэл, загаһа барилгын оньһон арга хэрэглэн, даабаряа холо үлүүлһэн юм.

Чивыркуйска тохойдо загаһа баридаг нүхэд И. П. Малогрошевой, Баргажанай тохойдо гарадаг Л. А. Крушинскиин бригаданууд даабаряа хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнхэй. «Путь Ленина», «Байкалец» колхозуудай загаһашад дүй дуршэлтэй байһанаа харуулаа. Кабанскын загаһанай заводой И. А. Гашеевэй даадаг бригада дүрбэ һарын даабариие 1.5 дахин үлүүлэн дүүргэжэ, РСФСР-эй Загаһанай ажахын министерствын 2-дохи шанда хүртэһэн юм.

Загаһа барилгын түрүү коллективүүдэй эршэмтэй шангаар ажаллаһанай ашаар загаһа бариха хахад жэлэй түсэб бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргэгдээ. Республикымнай загаһашад табан жэлэй хоёр жэл таба һара соо түсэбһөө гадуур ... загаһа барижа тушаа...

Тэдэнэр иимэ дүн ту... загаһа барилгын хаһа... Үбэлдөө түйлаһан амжал... хаха, түсэбөө үлүүлэн... рилго загаһашадай урда...

Энэ зорилгын нэгэ ... юуб гэхэдэ, загаһа ба... үлүүлэн дүүргэхэтэй ... най баялиг, тэрэ тоодо ... олошоруулха талаар ех... ябуулха хэрэгтэй болон... рилгын бүхы эрилтэ н... сахижа, тусхай хэмжээ... энэ зорилго шиидхэгд... Омоли олошоруулхын ту... тэрэниие үсөөнөөр ба... үгтөө. Тэрэ даабари... яашье болохогүй юм. ... доо түрэлэй, жэшээлхэ... ялаагана, сурхай загаһ... баригдаха болоно.

Зунай загаһа барилгы... хэшээл үшөө юуб гэхэ... хэрэглэхэ участок үсөө... рынь богони болгогдоһо... дань губшуураар лэ ех... баригдадаг байгаа. Томож... залуу загаһа барихагүй... хэмжээн абтаба. Мүн ... (частик) загаһа бариха... болгогдоо. Сэлэнгэ мүр... адагта губшуур июлиин... стын 20 хүрэтэр хэр... юм.

Республикымнай заг... шээлтэй эрхэ байдалда ... дэрхэшье һаа, түсэбөө ... хайгаа мэдүүлнэ. Заг... зунай хаһа сагта эртэ... байна. Капрон губшуур... бригада бүхэн моторно ... гаһа барилгын механ... зуудай бариһан загаһ... урдынхиһаа ехэ сэнгэ... таха болоо.

Июлиин 14-дэ тэмд... һашадай һайндэрые а... гээр угтаха гэжэ р... загаһашад зоригжонхо... лэйнгээ даабариие үлү... һэн загаһашад табан ж... хи жэлэй түсэбые, ... нуудаа болзорһоонь ... хэрэгтэ хүсэ шадалаа...

И. А...
Буряадай ... трестын загаһа бари... флодой таһагай ...

БАЛШАР НАҺАНҺАА ЭХИТЭЙ ЮМ

Һаяхан Москвагай «Детская литература» гэжэ хэблэл мэ...жэ совет поэт Сергей Михалковой «Балшар наһанһаа эхи... юм» гэжэ ном барлан гаргаба. Тус ном соогоо эдир совет ...эй аяг зан, абари маяг тухай, Эхэ орон тухай, эдир үетэнэй ..., уялга тухай поэт бодомжолно. Номой ехэнхи хубинь мораль-эстетическэ асуудалнуудта, мэдэрэл хүмүүжүүлгэдэ зорюу...данхай. «Элдэб зоной урда элидхэл хэхэдээ гү, али газетэ, ...рналнуудай хуудаһанда статья толилходоо, үхибүүдэй уран ...ёолшо һэн хойноо, хэзээшье энэ темые тойрожо гараха ар... үгы һэн, гэбэшье минии бүхы ажаглалтануудни дүүрэн бэ...зандаа үлэшэдэг бэлэй,—гэжэ Сергей Владимирович бэшэ... —Мүнөө эдэ бүгэдые тобшолон, ухаан бодол түхэлжүүлэн. ...эй хүн болоходо дахалдан ябадаг ямар тиимэ эмоцинууд (мэ...рэлнүүд) бииб гэжэ уншагшадтаа хөөрэхэ дурамни хүрэнэ». Сергей Владимирович Михалков үхибүүдэй номуудые, зү...гүүдые, сценари, басни бэшэхынгээ хажуугаар, ниитын ажал ...улдаг. Литературно-педагогическа ажал ябуулгынгаа түлөө ...В. Михалков Ушинскиин медаляар шагнагданхай, СССР-эй ...дагогическа эрдэмэй академиин гэшүүн-корреспондентээр ...гагданги.

Уншагшадай анхаралда уран зохёолшын шэнэ номһоо хэһэг ...радханабди.

...бүхэнэй наһан соо, гурба... байг, гушатай гү, али да...рбатайшье байг, баяршье, ...шье, дураншье, маһарал... жүтөөншье ушардаг. Зү...рэ мэдэрэлнүүд хүн бүхэн... ондоогоор гарадаг. Зари...лахадаашье һайхан зан...ха, нүтөөдүүл дурлахадаа...жэрхэмээр. Энэ хүнии ба... хойшо муугаар хүмүүжүү...шуу.

...ар наһандаа үхибүүн юу ..., юу дууланаб гэжэ хүнүүд ...эз бодожо үзэгдэггүй. Ба...даа, юу ойлгохоб даа гэжэ ... Үнэн дээрээ тэрэ тиимэ ...эдьхэлдэнь ямар мэдэрэлэй ... үшөө хэлэжэ шадахагүй ...ье, ойлгоһон, хараһан ...инь хүнэй абари зангай то...ндо нүлөөлдэг. Имагтал ...һандаа хараһан үзэһэн ...нээгы мүр сараа үлөөдэг. ... үхибүүнэй ухаан оршон ...боложо байһан юумые зү...гнэжэ хүсэд шадахагүй

...наһандаш бага юумэн гэжэ ...үй.

..., барагтай юумэн гэһэн... үхибүүнлэ туйлай ехэ үзэг...ожо, хэтын хэтэдэ сэдьхэл...рлагдан үлэжэ, саашадаа ..., али муу үүргээ бэелүүл...

... зан хубилдаг, тэрэнии ...үмүүжүүлжэ болодог—тэ...гүй. Харин дахин хү...мүүжүүлхэ аргагүйгөөр, анханһаа хүнии һайнаар хүмүүжүүлжэрхидэг һаа ямар гоё һэм. Үхибүүн бүхэнии һайн дотортой, эрэлхэг, үнэн сэхэ хүн болгожо боломоор лэ.

Зан абариһаал хүнэй ябадал дулдыдадаг, ондоо юумэн үгы гэжэ зариман хэлэхэдээ болохо. Хэрбээ үхибүүн хобдог, харуу байбал, нүхэдтөө нааданхайнуудаа үгэдэггүй, эгэшэдээ конфетэһээ үгэлсэ гэхэдэ бархирдаг. Теэд таанар нааданхайгаа хүндэ үгэжэ, конфетээ хубаалдажа шададаг байхаар һургагты, тиихэдэтнай харуу зангаа гээхэл. Хүмүүжүүлгэдэ эгээл шухала юумэн гэхэдэ, саг соонь алдаагүй һаа, муу юумэнэй хартые халхалжа болохоор юм.

Нэгэтэ милици эдеэ хоол наймаалдаг палаткаһаа ходо архи үгы болодог болоо гэжэ мэдэбэ. Нэгэл муу бүлэгһөө гараһан хэрэг гэжэ ойлгосотой һэн. Зэмэтэй зониинь удаан бэдэржэ, һүүлэй һүүлдэ тодоруулба. Гэмтэниинь гурбан хүн: эгээл ахань арба нэгэтэй, эгээл баганъ... дүрбэтэй. Тэрэнь ...гана шэнгеэр палаткын хабтагайлиг ханын бишыхан забһараар гулгиржа ородог байгаа бшуу. Хулууһан архияа хаана хэдэг байһыень хүбүүдһээ мүрдэгшын асуухада, архиень адхаад, шэлыень тушаадаг һэмди гэжэ тэдэнэй нэгэн харюусаа.

Энеэдэтэйшье, гэнэншье хиитэршүүл! Ябa хээбэшье, хэрбээ мүнөөдэр тэдэнии хэрэгшээнгүй орхёод, миһэд гээд хажуугаарнь үнгэрөө һаамнай, хэдэн жэл болоод этэ гурбаншни тад ондоогоор аашалжа байна ааб даа: архиень уугаад, шэлыень хаяхал.

Манай совет хүүгэд ехэнхидээ зоригтой, үнэн сэхэ, эбтэй, ... хүнүүд боложо ургадаг. Гэхын хажуугаар олон юумэ бидэнэй хара...һаа алдагдана. Үе үе милициһээ, прокуратураһаа, пионерскэ отря...һаа һанаа зоборитой дохёонууд дуулдадаг: нэгэн муу һурадаг, нүгөөдэнь тоомоо таһардаг, гурбадахинь хүндэ шэрүүнээр дуугардаг, алхам бүхэндөө худалаар хэлэдэг, дүрбэдэхинь юумэ хулуугаад баригдаһан байха.

* * *

Хуу балшар наһанһаа эхитэй...

«Фитиль» гээшын редактор һэн хойноо, олохон золгүй түрэлхидтэй ушарааб. Тэдэнэр уйлан дуулан, эхэ эсэгынгээ эгээл үргүүлхэ сагаа тулахадань хаяжархиһан үри бэенэртээ гомдол бариха.

— Ямар зохидхон хүбүүн һэм, хараһан һайт. Тэрээндээ аргагүй дуратай агша һэмди, тэрэнээл эрхэлүүлдэг бэлэйбди.

Зохидхон хүбүүн байгаа. Теэд мүнөө кинофельетоной хүсөөр ухаа оруулха гэжэ эхэ, эсэгэнь редакцида ерээ бшуу.

Байза, эхэ, эсэгынь редакцида ерэхэһээ урид юун болоһон юм ааб?..

— Хөөхэйхэн, кашаханаа эдижэрхи даа,—гэжэ байгаад ехэнь бишыхан хүбүүгээ халбагаар эдеэлүүлхэ.—Харыш, Жучка каша эрижэ байнал, теэд бидэ Жучкада үгэхэгүйбди даа! Колихон өөрөө эдинэ ааб даа.

Эхэнь хүлөөрөө газар дэбһэжэрхинэ, харин Жучкын һүүлэ хабшаад саашаа арилхыень харахадаа, Колихондо энеэдэтэй. Нэгэ халбага кашаяа тэрэ залгиба. ...тэйшье юумээ хубаалдахагүйдэ болохо юм ха гэһэн ойлгосо ухаандань хадуугдаха. Тэрэ һайн тэмдэг гэжэ эхэнь һайхашааха.

Эхэнь баһа үгэлнэ:

— Харыш, хүгшэн эжы кашаханииемнай эрижэ байнал. Яба саашаа, хүгшэн эжы, Колихон өөрөө кашаяа эдихэ!

Хүгшэн эжыгээ наадажа намнаба һэн гэлэй, теэд үшөө нэгэ тобшолол хэгдэхэ. Хүгшэн эжытэй гоёолдоошьешгүй һаа болохо юм ха...

Пулхагархан хүбүүхэй үйлсын тэг дунда зогсошоод, нёлбоһонһоо һөөлдэнги хөолойгоор таталуулха: «Үргэ намай-ай-ай». Эхэнь эсэшэнхэй, гартаа хүндэ сүүмхэ баринхай, зүгөөр гэдэһээрээ асфальт дээрэ хэбтэшоод, тооһон нюдэнэйнгээ уһан хоёроор нюураа будан һугшажа, хахажа байхыень харахадаа, эхэнь ээлүүдгүй сүүмхээ бүхөөр бараад, хүбүүгээ гар дээрээ үргөөд саашалба.

Хүбүүхэн ябан уушхарба, нёлбөһониинышье аршагдаа. Хүбүүн эблэрһэнэй тэмдэг гаргажа, булсагархан гарнуудаараа эхынгээ хасар зөөлэхэнөөр альгадаад, иигэжэ үгэлбэ: «Муухай эжы...»

Хүбүүтээ үргэлөөд ябахань эхэдэ хүндэ, теэд эблэрһэндээ, үхибүүнэйнгээ хэдэрэлдэхээ болиһондо тэрэ баяртай. Үхибүүнээ наадажашье «муухай» гүүлэжэ, хасараа альгадуулжа болохогүй юм гэхые дуулаа һаа, тэрэ ехээр гайхаха бэлэй.

Хэрбээ хүн наһанайнгаа түрүүшын үдэрһөө эхилжэ эхээ хүндэлжэ һураагүй һаа, өөрыгөө бүхы юртэмсын гол һудаһан гээшэб гэжэ ойлгошюхо. Хамаг юумэндэ зоргоороо, хамаг хүн тэрээндэ юугээршьеб уялгатай, мээхэй байха һэн гэхэ. Тиигэжэ тэрэнэй урбагар зан абариһаа гансашье эхэ, эсэгэнь, дүтын хүнүүд зобохо бэшэ. Оёоргүй эхэ алдуугаа ойлгожо абатараа, өөрөөшье тэрэ нилээн зобохо, зүдэрхэ.

Эхэдээ дурлажа бага наһан эхилдэг. Энэ эгээл нангин мэдэрэл гээшэ. Хэрбээ сэдьхэл соош тэрэ мэдэрэлэй таригдаагүй һаа, хожом, ехэ болоһон хойноо эхэдээшье, нүхэртөөшье, Эхэ орондоошье дурлахагүйш.

* * *

Зүб, хүн болохо—багаһаа. Балшар наһандаш, сэдьхэлдэш һайн үрэ таригдана. Тэрэш олон жэл боложо ургаха, теэд һайн ургаса гараа гү, али муу муухайн бог үбһэндэ даруулшоо гү, тэндэл харагдаха.

Гэрлэлгэ ба гэр бүлэ тухай үндэһэн хуулиин проект хэблэлдэ тунхаглагдаа. Тус проектые гансахан юристнүүдшье бэшэ, бүхы совет араднай үргэнөөр дэмжэжэ хэлсэжэ байна.

Проект соо мүнөө үедэ сүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй гол түлэб баримталан хараалдаг асуудалнууд дурсагданхай. Гэбэшье проект дотор хэдэн шэнэ тогтоолнууд ороно.

Тон шухала хараа бодолой нэгэн гэхэдэ, ЗАГС-да оролгон болоно. Хамтаржа, суг һууха дуратайгаа мэдүүлһэн мэдүүлгын хоёр талаһаа үгтэһэнэй һүүлээр һара үнгэрһэн хойно гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэ үгтэбэл таарамжатай гэжэ хэлэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, зарим нэгэн залуушуул һайса бодомжолжо үзэнгүйгөөр хамтараад, удааншье болонгүй, зангаараа таарабагүйбди гээд һалаха һандарха ябадал гаргадаг.

Улаан-Үдэ хотодомнай гэрлэлгын ордоной нээгдэһэниинь тон һайшаалтай. Гэбэшье һүүлэй хоёр жэлэй турша соо Улаан-Үдын Советскэ районой сүүдэ һалаха тухай арбаад гаран асуудал хаража үзэгдэһэн байна. Гоё һайхан ордон соо хүхюутэйхэн оршон байдалда гэрлэһэн тухай үнэмшэлгын үгтэжэ, һайн һайхан баярай үгэнүүдэй хэлсэгдэбэшье, иимэ ябадалнуудай гарадаг байһандань халагламаар юм.

Гэр бүлэ бололгые регистрацияга хадаа ехэхэн удха шанартай. Хуулиин ёһоор регистрацида ороһон лэ хүнүүдые сүүд анхаралдаа абажа, суг суглууһан эд зөөриень хубаажа үгэхэ, материальна туһаламжа бэе бэедээ үзүүлхэ хэрэгтэнь үнэн сэхэ шиидхэбэри гаргаха аргатай.

Гэрлэлгэ, бүлэ тухай хуулиин проект

ОЛОНОЙ ЗҮБШЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

Каменск поселогто ажаһуудаг эрхэтэн Куприянова түрүүшынгээ нүхэрһөө хуулиин ёһоор һалангүй. 1961 онһоо 1966 он болотор Леонов гэжэ хүнтэй һууһан байна. Леоновһоо хоёр үхибүүтэй болонхой. Гэнтын аюулда дайрагдажа Леонов гэгшэ наһа бараа. Социальна тэдхэмжын орган ухэһэн нүхэрэйнь түлөө үхибүүдтэнь пенси үгэхэ аргагүйдөө, юуб гэхэдэ, Леоновтой регистрацида ороогүй ябаһан байгаа бшуу. Иимэ ушарай үшөөл дайралдаһаар байдагынь халаглалтай.

Суглууһан эд зөөреэ тэгшэ адляар ямар ушарта хубаажа абаха болоноб? Хэн нэгэниинь гэртэхи ажалаа хээд, үхибүүдэй хараад, абаад байһан байгаа һаа гү даа, үгышье бол ямар нэгэн үбшэнэй шалтагаанаар салин абангүй байһан һаа, эд зөөреэ хубаалсаха эрхэтэй.

Гадна һамганиинь нарайлха байбал гү, али нарайлаад байбал, үбгэнэйнгөө хэрбээ туһаламжа үзүүлхээ арсабалнь, сүүдтэ хандажа, жэлэй турша соо тэдхэмжэ абаха дүүрэн эрхэтэй болонхой. Тиихэдэ шэнэ проектын ёһоор иимэ хубилалта оруулагдаа. Һамганайнгаа нарайлха байбалнь гү, али нарайлаад жэл хүсэтэрнь һамганайнгаа дурадхалгүйгөөр һалаха тухай мэдүүлгэ бариха эрхэгүй.

Регистрацида оронгүй үхибүүтэй болоод, ЗАГС-да эхэ эсэгэ хоёройнь мэдүүлгэ үгэжэ, нэрэ дээрээ оруулха гүйлта хэгдэбэлнь, регистрацида оруулаад, үхибүүень эсэгынь нэрээр оруулха.

Хэрбээ эсэгынь мэдүүлгэ үгэхээ арсаа һаа, сүүдэй ёһоор шиидхэжэ, нэрэ дээрэнь оруулха болгогдоо. Үхибүүдэйнгээ наһаа гүйсэтэр туһаламжа үзүүлхээ эхэ эсэгынь арсаа һаа, үбгэрһэн хүгшэрһэн хойнонь үхибүүдынь алимент түлэхэ ёһогүй. Хүдэлмэри хэжэ шадахагүй байбал, үбгэниинь гү, али һамганиинь алимент хүдэлһэн нэгэнһээ абаха дүүрэн эрхэтэй.

Энээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, абтаһан шэнэ проект ашагүйхэн удха шанартай болоно. Совет гэр бүлые улам бэхижүүлхэ, үхибүүдтэ жаргалта бага наһа олгохо гэһэн гүнзэгы удхатай.

М. МАРКОВА,
Улаан-Үдэ городой Советскэ районой арадай судья.

Эдэнэр маниие хангана

ҺАНАҺАН СООНЬ ЗОХИДООР...

Улад зоной гэр һуудалай хэрэглэмжэ хангаха Захааминай комбинадһаа Цахир тосхондо хүдэлдэг оёдолой цех ходоодоо түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг түрүү коллектив юм. Һайнаар, хүнэй захиһан дуран соо элдэб хубсаһа оёдогоороо Цахирай урашуул зондо илангаяа хүндэтэй, суутай болонхой.

— Дулма, миниингээ захяашые бүтээгээгши? Эжэлжэ ядаад. хэлсэһэн сагһаа нэгэ бага урид орожо ерэбэл аа гүб?—гээд нилээд наһатайханшье һаа, хүнгэн хүдэлэсэтэй, ташарайгүйхэн хүгшэн дала мүр дээгүүрээ клеенко хэмжүүр бүгтэрүүлжэ, эбэр бэеэрээ һанжуулһан эхэнэртэ хандаба.

— Танай яараһые мэдэһэн мэтэ захилытнай бүтээгээд лэ байтарнай, аятай орожо ерэбэлта.

Цехые эрхилэгшэ, эсхэгшэ Дулма Цыбиковна Хутурова оёдолшон Жалсановае дуудажа, хүгшэнэй ерэһэн ушар хэлэбэ.

Уданшьегүй гурбан тээһээ гэрэлтэй таһагта хүгшэнии урижа, эсхэгшэ оёдолшон хоёр хүрин торгон тэрлиг үмдэхүүлбэ. Шэнэ хубсаһандаа саб байса тааран хүгшэн заһал орожо, бүри сарюунаар харагдана.

— Ямаршьегүй, хэсүү һайн даа. Урданайхи шэнги дамбагар хүндэ хубэншьегүй һаа, хүгшэн хүнэй ольһо барисатай, зөөлэхэн, хүнгэхэн, хабатай даа. Һайнта даа, басагадни, орохо ерэхэ бүримни улам уран, бүри бэрхэшүүл боложо байгты!—гээд үнэн сэдьхэлһээ юрөөжэ, хуушан дэгэлээ саарһанда орёолгожо һугабшалаад, хүгшэнэй дүмүүхэнээр газаашаа гарахадань, ээлжээгээ хүлеэжэ байһан басагад үнгэтэ шэрээр ялараһан журналнуудай элдэб моодонуудые шэлэжэ, түхэреэн столой саана һууһаниинь тэрэ һэн.

Б. ШОЁНОВ.
Захааминай аймаг.
Цахир тосхон.

ХИЛЫН САДАНАҺАА
ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

...шди. Хельсинкиин түбэй хуби. Аджерпрессэй—ТАСС-ай фото.

Индидэ түмэр замай гэмтэлгэ болоо

ДЕЛИ. (ТАСС). Хоуар станци шадар хоёр поездын июниин 20-до мүргэлдэхэдэ, хоёр хүн гэмтэжэ үхөө, 24 хүн шархатаа.

Харата ааша үргэлжэлүүлэгдэһээр

ПАРИЖ. (ТАСС). Иорданитай буудалдаа зогсооһон хилэ дээрэхи оршон байдалые Израилиин сэрэгэйхид шахардуу шанга болгожол байһаар.

Иорданиин болон Израилиин хоорондо буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээе Израилиин сэрэгүүд эбдэжэ, Иордан мүрэнэй нугын урда талын хубидахи Алленби хүүргэ шадарай иордан сэрэгүүдые июниин 20-ной үдэр үдэ багта пулемёдоор буудаа гээд Франс Пресс агентство Амманһаа мэдээсэнэ. Буудалдаан хахад час шахуу саг соо үргэлжэлөө.

Иорданиин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, буудалдаанай үедэ Иорданиин сэрэгүүд хохидолдо ороогүй.

Полициинхид, түрмэнүүд олон болгогдохонь

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ тухай конгрессэй баталан абаһан хуулида гар табилгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ асуудал США-гай эгээн лэ хойшолуулагдашагүй асуудалнуудай нэгэн болоно гээд президент Джонсон мэдүүлээ. Тусхайлбал энэ хуулиин ёһоор полицейскэ хүсэнүүдые бэхижүүлхэ, түрмэнүүдые олон болгохо хоёр жэлэй программа бэелүүлгэдэ 400 миллион доллар һомологдохонь. Мүшхэхэ мүрдэхэ эгээн лэ элдэб янзын электронно түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэн хүн зоной хөөрэлдөөнүүдые шагнаха хизаарлашагүй шахуу эрхэ полицида олгогдоно.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ГДР

Маркклебергдэ (Лейпциг) ГДР-эй «Агра-68» гэжэ 16-дахи хүдөө ажахын выставкэ дээрэ республикын кооперативна таряашадай түлөөлэгшэдтэй, мүн Баруун Германиин таряашадтай СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт уулзаһан байна.

Хани ёһоной хөөрэлдөөнэй үедэ Вальтер Ульбрихт иигэжэ тэмдэглээ. Республикын хүдэлмэришэд ба таряашадай бата бэхи холбоотой байһанай, хүдэлмэришэн ангиин партиин хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэдэгэй ашаар ГДР-эй хүдөө ажахы амжалтатайгаар хүгжэнэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэрии, хүдөө ажахытай холбоотой промышленностиин бүхы һалбаринуудые нэгэ газарһаа түсэблэхэ онол аргын зүб байһые ГДР-эй таряашадай һаяхан дүүрэһэн X съезд, Маркклебергдэхи 16-дахи хүдөө ажахын выставкэ эли тодоор гэршэлэн харуулжа үгөө гээд В. Ульбрихт онсолон тэмдэглээ.

ЮГОСЛАВИ

Югославиин портнуул угаа түргэнөөр ургана. Заримдаа Бакар. Бар, Плоше гү, али урданай аад, харин һэльбэн шэнэдхэгдэһэн, шэнэ техникээр хангагдаһан Риека портын алиниинь эгээн томо һайниинь бэ гэжэ тодорхойлхоньшье бэрхэтэй байдаг.

СФРЮ-гэй портнуудаар ашаа шэрэлгэ һүүлэй жэлнүүдтэ жэлдээ 17 миллион шахуу тонно болоһон байна. Тиихэдэ эдэ портнуудһаа 8 миллион шахуу пассажир шэрэгдэһэн байха юм. Бии байһан портнуудые үргэдхэһэнэй, мүнөө үе сагай түхеэрэлгэнүүдээр хангаһанай ашаар ойрын жэлнүүдтэ тэдэ жэлдээ 25 миллион тонно хүрэтэр ашаа зөөдэг болохо.

РУМЫНИ

Үнинэй металлургическа центр бологшо Хунедоарта халуунаар лист түмэр дабтан гаргадаг шэнэ прокатна станай барилга дүүргэгдээ. Болзорһоонь гурба һара урид барилгашадай ашаглалгада үгэһэн шэнэ стан жэлэй турша соо 3 миллион тонно хүрэтэр булад дабтажа гаргаха.

ЧЕХОСЛОВАКИ

Совет ба чехословак эмхи зургаанууд 800 гаран научна, техническэ асуудалнуудые хамтынгаа хүсэлэл ороллолгоор шиидхэнэ. Хоёр ороной 24 министерство ба зургаан хара, үнгэтэ металлургиин, химиин, нефтехимиин, прибор бүтээлгын, промышленностиин, электротехническэ, автомобильна болон бусад олон һалбаринуудай талаар сэхэ харилсаа холбоо байгууланхай.

Энээн тухай экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной талаар совет-чехословак правительствануудай хоорондын комиссиин научно-техническэ харилсаа холбооной талаар саг үргэлжын подкомиссиин ээлжээтэ сессиин Прагада болоһон тухай протокол соо хэлэгдэнэ. Экономикын, наука ба техникын талаар хоёр аха дүү ороной хоорондо саашанхи харилсаа холбоо байгуулха замуудые сессидэ хабаадагшад хараалаа.

КНДР

Корейн Арадай Демократическа Республикын дүшэ шахуу заводуудта техническэ дээдэ һургуули бии юм. Тэдэнэй директорнүүдээр промышленна предприятинуудай директорнүүд, һургагшанараар — эрдэмтэд инженернүүд ба мэргэжэлтэд хүдэлдэг. Үйлэдбэриһөө һамшангүйгөөр һурадаг хүдэлмэришэд эдэ дээдэ һуралсалай газарнуудай студентнүүдынь болоно. Заводуудай болон предприятинуудай цехүүд тэдэндэ һуралсалай мастерской, лаборатори боложо үгэдэг. Дээдэ һургуулинуудые байгуулһанайнгаа ашаар промышленна предприятинууд техническэ кадрнуудые бэлэдхэдэг газар, наука ба техникые хүгжөөхэ бата бэхи баазань боложо үгэнэ. Зургаан жэлэй турша соо эдэ дээдэ һургуулинуудые зургаа мянга гаран мэргэжэлтэд дүүргэжэ гараа.

КУБА

Хүдөө ажахын техникумүүдэй 180 мэргэжэлтые бэлэдхэжэ гаргалгада зорюулагдаһан митинг дээрэ Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, премьер-министр Фидель Кастро үгэ хэлээ. Хүдөө ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэлгэһөө уламжалан, мэргэжэлтэй кадрнууд бүри олоор хэрэгтэй болоно гээд тэрэ зааһан байна. Мүнөө үедэ орон дотор бии байһан 47 тусхай дунда һургуулинуудта 35 мянган хүн һурадаг. Удахагүй жэл бүхэндэ хэдэн зуу бэшэ, харин бидэндэ хэрэгтэй болодог хэдэн мянган мэргэжэлтэдые бэлэдхэн гаргадаг болохобди гээд Кастро онсолон тэмдэглээ.

(ТАСС).

...иин Компартиин ...-гай пленум

...АСС). ЧТК агентствын мэ...ёһоор, Словакиин Комму...ин Центральна Комитедэй ...иин 20-до Братиславада

...киин Коммунис партиин ...ездэ бэлэдхэл ба Слова...унис партиин онсо съезд ...ай асуудалнуудые пленум ...сээ.

... Коммунис партиин онсо ...ной октябрьда болохоор

...К-гай нэгэдэхи секретарь ...енум дээрэ элидхэл хээ. ... зарлаха тухай дурадха...эн баримталхадаа, В. Би...ал иигэжэ онсолон тэм...нэй федеративна байгуу...олбоотой асуудалнуудые ... зүбшэн хэлсэхын тулада ... Коммунис партиин съезд

...э эрхэтэй арадай хамта ...федеративна байгуулалта...дална ленинскэ гол ёһо...мократическа централиз...эхээр хэрэглэн, парти до...ратиие сахилга КПЧ-гэй ... хараа шугамые бэелүүл... хабаадалсаха үндэһэ ... гээд тэрэ хэлэһэн байна. ...на республика дотор Сло...унис партиин хэхэ ажал ...хараа шугамые, партиин ...ень тодорхойлхо гээшэ ... онсо съездын (1968 ...рь) һүүлээр үнгэргэгдэ... коммунистнуудай октяб...ездын зорилго болоно. ... Коммунис партиин зэр...үедэ 300.000 шахуу хүн ...ээд пленум дээрэ тэмдэг...

...о съездэдэ бэлэдхэхэ ко...нум һунгаһан байна.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корреспондент А. Меликян иигэжэ дамжуулна:

Үлэсхэлэн байдалда, эрхэ сүлөөгэй ябадалда эсэргүүсэн, Америкын үгытэйшүүлэй хэһэн аяншалгада талархан, үнэн сэхэ американецуудай хоёр үдэрэй урда гээ эндэ демонстрацяар зоригжоһон үгытэйшүүл Вашигтоной засаг түрын анхаралгүйгөөр хандалгада эсэргүү хүшэр хүндэ тэмсэлые шэнэ дэбжэлтэтэйгээр хэжэ байна.

Газар таряалангай министерствын байшангые дахяад хүреэлжэ оролгын июниин 20-до эхилхэдэ үгытэйшүүлэй болон полициин хоорондо ээлжээтэ тулалдаан болоо. Үгытэйшүүлэй түлөөлэгшэдтэй уулзахаһаа министр Фримэнэй арсахада тэдэнэр байшангай үүдэнүүдтэ харуул табижа эхилээ. Министерствын хажууда түхэреэн сүүдхэ соо дежурлажа байһан полициинхид харуулда жагсагшадые арестовалжа ороо. Тиихэ үедэ майханууд соо һуудаг үгытэйшүүлэй шэнэ бүлэг министерство тээшэ ошоһон үйлсын тэг дунда һуугаад, автомобильнуудай ябалгые һаатуулаа. Полициинхид тэдэнии түлхин зайсуулжа ороо, 50 шахуу хүн арестовалагдаа.

«Воскрешение городой» үгытэйшүүлэй тэмсэлэй бүри эдэбхитэй болохоо байһанһаа уламжалан, арестнууд бүри олоор хэгдэжэ магад гээд «Вашингтон руу аяншалһан үгытэйшүүлэй» хүтэлбэрилэгшэ священник Абернети пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдээсээ. Хэрбээ конгрессэй, правительственна элдэб зургаануудай аяншалгада хабаадагшадай эрилтэнүүдые хангаагүй һаань, тэдэнэр хүсэ хэрэглэхэ тактика бэелүүлхэ гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ. Үгытэйшүүлэй эрилтэ дүүргэхые конгресс ба правительство хүсэнэгүй гэжэ Абернети хэлээ.

ПАКИСТАН БА ИНДИДЭ ҮЕР БОЛОБО

КАРАЧИ. (ТАСС). Тропическа аадар бороогой арбан үдэрэй турша соо үргэлжэлһэнһөө уламжалан, Зүүн Пакистанай олон райондо үер болоо. Гол мүрэнүүд халижа, хэдэн зуун тосхон, мүн полинууд уһанда абтаа. Бегамгандж, Раджшахи болон бусад округуудай полинууд дээрэ барайгарай ургасын 95 процентнь хосороо. Джудай болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай плантацинуудта ехэ хохидол ушаруулагдаһан байна. Уһан даамбануудые угаан һэтэлээ, харгы зам һандаргаа. Уһанда орожо үхэһэншье хүнүүд бии.

Гол мүрэнэй уһанай нюруу дээшэлжэл байһаар. Хүн зоние ондоо тээшэнь зөөлгэхэ, хохидолдо ороһон хүнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ хэмжээнүүдые засагаархид абажа байнхай.

ДЕЛИ. (ТАСС). Аадар бороогой орожо, гол мүрэнүүдэй халихада Лакхипур (Ассам штат) шадар 800 хүн гэр байрагүй үлөө гээд «Индиан экспресс» газетэ мэдээсэнэ. Брахмапутра мүрэнэй эхи руу бороо хурын таһалгаряагүй орожо байһан дээрэһээ Ассамда аюултай байдал тохёолдожо байна. Зарим газарта уһан хэмһээ ехээр нэмэнхэй гээд мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Чехословакиин Социалис Республикын экономикын хүгжэлтэдэ гол мүрэнэй флот ехэ үүргэ дүүргэнэ. Ороной гол мүрэнүүдээр жэл соо 5 миллион тонно шахуу ашаан шэрэгдэнэ. Зураг дээрэ: Лаба мүрэн дээрэхи Усти гэжэ порт.

ТАСС-ай фотохронико.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

СЭРЭГШЫН ХҮБҮҮН

ХАРЛАН. Имэ нэрэтэй багахан тосхон Бэшүүрэй аймагта бии юм. Фронтдо ябаһан сэрэгшэ Дэмбэрэл Доржиевич Жигжитовэй хүбүүн Самбугай бага наһан тэндэл үнгэрөө.

Самбу багахан ябахадаа абынгаа үбэр дээрэ һуужа, тэрэнэй хөөрөө шагнаха ехэ дуратай байгаа. Аюулта дайнай талмайда олон бэрхэшээл дабаһан тухайгаа хуушанай сэрэгшын хүбүүндээ хөөрэхэ зүйл олон һааб даа.

Старшина Дэмбэрэл Доржиевич урда тээнь халуун гардалдаанда хэдэн дахин хабаадалсаһан байгаа. Тэрэнэйнь гэршэ—эрэлхэг зоригой түлөө үгтэһэн шагналнууд үбсүүень шэмэглэнэ. Харин мүнөө, немецүүдэй бүһэлэлгэ нилээд ойртобо янзатай. Хажуу таладань манайхинай пулемёт дайсадые забдагүйгөөр хирган таршаганана. Дэмбэрэл хойно хойноһоонь хэдэн граната дайсанай тала руу шэдээдхибэ. һүүлээрнь тэдэнэй тэһэрэлгэһээ амиды үлэжэ зугадаһан фашистнуудые автомадайнгаа галаар угтажа байтарнь, хажуудань шэхэ дүлиирмэ тэһэрээн гаража, нюдөөрнь гал сахилаад, Дэмбэрэл мэдээгээ алдаа бэлэй...

Госпиталь. Сэрэгшын ами наһанай элүүр энхын түлөө врачнуудай нилээд оролдобошье, дайнай сараа тэрэнэй бэедэ үлэхэ баатай болоо һэн. Хүшэр контузиин хойшолонгоор Дэмбэрэл Доржиевич харааһаа алдаа, гарнуудаа гэмтээ... Гэбэшье эрэлхэг сэрэгшэ уйдхар гашуудалаар урма зоригоо мүхөөгүй. Нютагаа бусажа, арга шадалаараа хамтынгаа ажал хэлсээ һэн. Тиихэдээ нютаг зондоо хүндэтэй ябадаг бэлэй.

Он жэлнүүдэй ошохо бүри дайнда абаһан шарханuудынь Дэмбэрэл Доржиевичай бэе махабадые һуларуулжал байгаа. Удаань тэрэ наһа бараа бэлэй.

Нэгэтэ Самбугай эхэ Дулма-Цырен Ламажаповна үхибүүдээ суглуулаад:—Эсэгэмнайшье мордобо даа. Бүлэ соотоо урдаа хараха бүһэтэй хүмнай Самбу болобо гэээшэш,—гээ һэн.

Охин-Булагай совхозой коллектив сэрэгшын бүлэдэ нилээд туһаламжа үзүүлжэ байгаа. Самбугай хоёр дүүнэр һургуулида һаадгүй һураа. Тиихэдэ Самбу мүн лэ үбэлдөө оролдосотойгоор һуража, зунай үедэ совхоздоо ажалладаг байба.

Охин-Булагай дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ удаа Самбу автопогрузчигай мэргэжэл шудалжа, Усть-Кут гэжэ портдо хүдэлмэрилөө. Тэндэ байхадаа Самбу сүлөө сагаа спортдо зорюулжа, удангүй боксоор разрядтай болоо һэн.

Самбу Жигжитов Совет Армиин албанда нилээд хүдэржэнхэй хүбүүн ерээ һэн. Нэн түрүүн сээжэрхэг, һургуулитайшье хүбүүе харахадаа командир һуралсалай подразделенидэ эльгээхэ гэжэ шиидэбэ. Тэндэ сэрэгэй устав эрхимээр шудалаад, мэргэнээр буудажа һураһан Самбу Жигжитов младша сержантын нэрэ зэргэтэй бусаа һэн. Мүнөө тэрэ отделениин командир һэн тулада ганцашье өөрынгөө түлөө бэшэ, харин даажа абаһан сэрэгшэдэйнгээ дайшалхы һуралсалай, журамай түлөө харюусалгатай гээшэл.

Тиигээд лэ младша сержант Жигжитов һуралсалай подразделенидэ абаһан эрдэмээ сэрэгшэ хүбүүдтээ дамжуулжа эхилээ һэн. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг отделенидэ шударгы бэрхэ хүбүүд олон. Жэшээлхэдэ, яхад хүбүүн Данилов уданшьегүй жэшээтэ мэргээр буудадаг болоо. Белорус хүбүүн Борисенкошье магтаалтай. Эдэ хүбүүдые Совет Арми нүхэсүүлээ. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэжэ, совет арадай амгалан байдалые һэргэлэнээр сахиха гээшэ тэдэнэй нангин зорилго болоно. Энэ зорилгоёо сэрэгшэ хүбүүдэй эрхимээр бэелүүлэдэ Самбугай габьяа ехэ. Албанайнь карточкада баяр һайшаалай хэдэн тэмдэглэлнүүд бии.

Дайшалхы һуралсалай дүнгүүдые согсолһоной удаа младша сержант Самбу Жигжитовэй отделени хододоо шалгарһан байдаг.

һаяшаг би Самбутай уулзаа һэм. Сержантын погонтой отделениин командир залуу сэрэгшэдтэ строевой бэлэдхэл хүүлэжэ байба. Тэрэнэй отделени урда мэтэ түрүү һуурида ябаһаар.

Эхэ оронойнгоо амгалан байдалые сахилсажа байгаа журамтай, һайн хүбүүе хүмүүжүүлһэнэйнь түлөө Дулма-Цырен Ламажаповнада «Буряад үнэн» газетээр дамжуулан ехэ баяр хүргэнэбди.

Н. БЕЛЕБЕНЦЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дайшалхы болон политическэ һуралсалай отличник Самбу Жигжитов.

В. ЧЕРНЕГЫН фото.

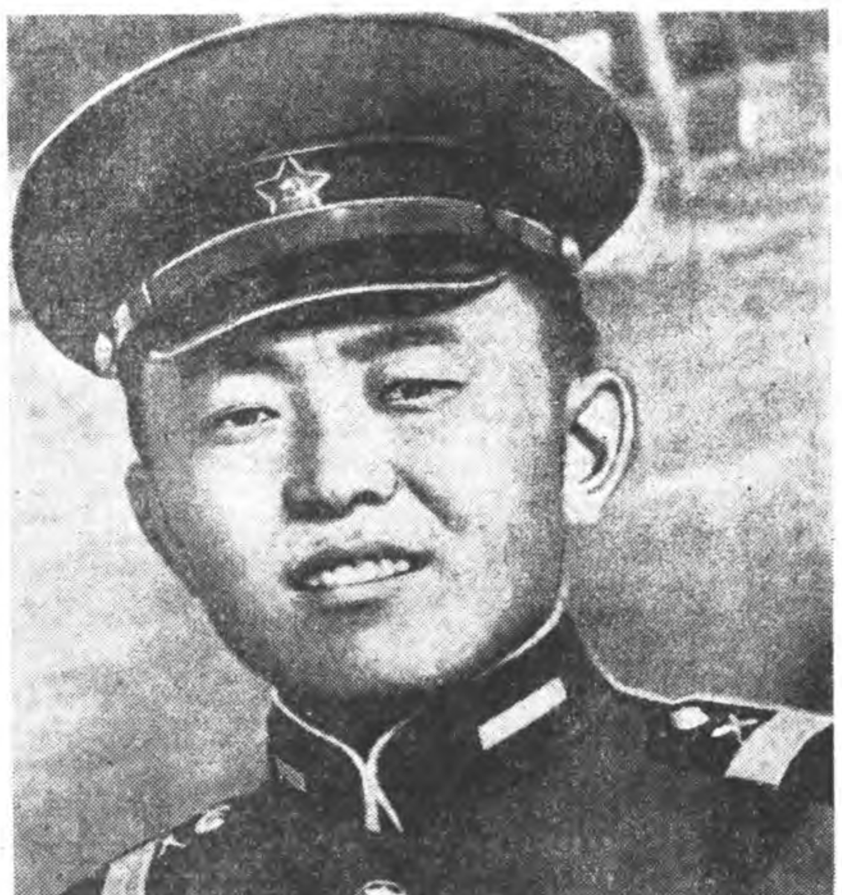

СҮҮДЭЙ ЗАЛҺАА

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай совхозрабкоопто Дора Доржиева түрүүшээр пекарнида, һүүлдэнь 6-дахи магазинда хүдэлжэ байһан юм. Совхозрабкоопой зүгһөө ямаршье хиналта шалгалта хэгдэдэггүй байһан. Энээниие һамбаашалан, Дора Доржиева кооперативна зөөри һэмээхэнээр үбэршэлжэ эхилһэн байгаа.

1966 оной августын 15-һаа декабриин 10 болотор хүдэлхэдөө Д. Доржиева 451 түхэриг 56 мүнгэ үбэршэлөө. Тиихэдэнь совхозрабкоопой главна бухгалтер Ищук гэгшэ энээниень мэдэжэшье байгаа һаа, таһа нюуһан байгаа. Совхозрабкоопой түрүүлэгшэ Лазаревай захиралтаар Д. Доржиева 1966 оной декабриин 25-да 6-дахи магазинда оруулагдаа һэн. Эндэ жэл соо хүдэлхэдөө Доржиева 10785 түхэриг үбэршэлөө. Хулгайлһан мүрөө түөрюулхын тулада Доржиева 1968 оной январиин 1-нэй һүни магазиндаа түймэр табиба. Чисаана һууринай ажалнад түймэрыень саг соонь обёоржо унтараагаа. Тиигээшье һаань, 639 түхэриг 4 мүнгэнэй эдеэ хоолой зүйл тэмтэжэ һалаа.

Эдэ бүгэдынгөө түлөө Д. Доржиева 10 жэлээр эрхэеэ хаһагдан хэһээгдэбэ. Нүгөө бухгалтер Ищук гэгшэнь заһаруулгын хүдэлмэридэ эльгээгдэбэ.

Н. БАЗАРОН.

КОЛХОЗОЙ НАЙР ДЭЭРЭ

Үглөөгүүр бүри эртэ байхаһаа хойшо колхозой түб—Хушуун Үзүүр, мүн Харгааһата, Галтай, Дээдэ-Калиновка, Дээдэ-Сутай тосхонуудһаа дүүрэн хүнүүдые һуулгаһан автомашинанууд харгын тооһо бурьюулһаар хойто ой руу субажал байба. Мүн мотоциклда һундалдаһан, мори тэрэгэтэйшье хүнүүд ондого-сондого буулдана.

Машина дээрэ һууһан басагад, бэреэдэй элдэб сагаа, эреэн пулаадууд һалхинда хиисэжэ, тэдэнэй барижа ябаһан шад улаан туг, лозунгнуудай үнгэтэй ниилэн, оршон тойронхи байдалда һайндэрэй бүришье гоё шэнжэ түхэл оруулхадал гэнэ. Хүбүүд, басагадай хонгёо һайхан дуунай аялга урихан һэбшээндэ үлеэлгэжэ, ноб ногоон ургасатай тарялан, үнгын сэсэг набшаар бүрхөөгдэһэн сабшалан дээгүүр таран тунана.

Тэрэ үдэр Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой хүн зон Номто-Шэбэр гэжэ аглаг һайхан хүһан, уляаһан, нарһан, шэнэһэн модотой ойн ногоон талмай соо сугларжа, хабарай тарилгые дүүргэһэнэй, мүн зунай элдин сагые угтамжын һайндэр, найр наада хээ.

Бага бүрхэгшэг үдэр байгаашье һаань, хүн зоной шарай хуу хүхюун сэлмэг, ёһотойл һайндэрэй шэнжэтэй. Элдэб хүгжэм дуунай аялга, хүхюун баяртай энеэдэ зугаа таһарнагүй.

Колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Цырен Семенович Семенов тобшохон үгэ хэлэжэ, энэ һайндэрые нээбэ.

— Сагай уларилай таарамжагүй, хожомхон болотор хүйтэн байжа, хабарай тарилгые зарим тэды һаатуулаашье һаань, бүхы 7 мянган га ороо һото ургамалнуудые богонихон болзорто, эрхимээр тарижа дүүргээбди. Тэрэнэй хахадһаань ехэнхи (шэниисэ) хэрээһэлүүлэн таригдаа. Эртын паар хахалха түсэбөөшье дүүргээбди.

Таанад, таряашад, механизаторнуудай, үнэн шударгыгаар, шадамар бэрхээр хүдэлһэнэй ашаар лэ имэ амжалта түйлагдаа. Эрхим ажалыетнай гэршэлжэ, мүнөө тарянай ургаса тон жэгдэ, үдхэн һайнаар гараад, газараа ногоон хибэсээр хушаад байна,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов хэлэбэ.

Эндэ хабарай тарилгын үедэ һайнаар хүдэлһэн нилээд олон таряашад, механизаторнууд мүнгэн шан болон үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа. Тэдэнэй дунда мүрысөөндэ эрхимлэһэн трактористнаР Николай Белогубов, Нима Гончиков, Кирилл Сластин гэгшэд алтан часуудые абаа. Үшөө долоон хүн алтагмал часта хүртэбэ. Ажалай түрүүшүүлдэ бүхыдөө 1130 түхэригэй шан үгтэһэн байна. Найр дээрэ хямда сэнгээр хониной, гахайн тарган мяхан шанатдажа худалдагдаа, эдеэ хоолой зүйл, элдэб умдан ехээр асарагдажа наймаалагдаа.

Мүн эндэ республикын радио болон телевидениин комитедэй дэргэдэхи Буряадай арадай инструментнүүдэй оркестр хүгжэм наадажа, манай мэдээжэ дуушад Гурожаб Эрдынеев, Жамсаран Дандаров, Наташа Будаева, Ирина Галсанова, Тарас Карпов болон бусад буряад, ород дуунуудые гүйсэдхэжэ, хүн зоной һайшаал магтаалда хүртөө.

Тэрэшэлэн зунай зүлгэ һайхан ногоон талмай дээрэ шамбай солбон хүбүүд, басагад шадал мэдүүлэн элдэб спортын наада, мүрысөө эмхидхээ.

Хабарай тарилга гү, али ургаса хуряалга болон бусад ехэ хүдэлмэриин һүүлдэ ингэжэ хүн зониие сэнгүүлдэг, найрлуулдаг, ажалай түрүүшүүлые хүндэлдэг һайн заншал энэ колхоздо бии болоо гэжэ һанагдана. Ингэжэ байхада хүнүүд урмашан, улам абьяастайгаар хүдэлхэ бшуу.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Колхозой эрхим тракторист Петр Белогубов энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ эрхим һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө алтамал часаар шагнагдаа. Энэ нүхэр хоёр жэлэй саада тээ таряа хуряалгада эрхимлэжэ, мотоциклаар шагнагдаа һэн. 2. Уран һайханай бүлгэмэй залуу дуушан Наташа Будаева «Сэлэнгэ» гэжэ дуу гүйсэдхэнэ.

М. НАМЖИЛОВАН фототекст.

АГУУЕХЭ ХҮГЖЭМШЭН

(Композитор Шарль Гуногой түрэһөөр 150 жэлэй ойдо).

Олонхи театрнуудай репертуарые хаража үзэхэдэ, гайхамшаг франциуз композитор Шарль Гуногой «Фауст» гэжэ оперын нэрэ заатагүй байдаг. Тус оперо ганцашье Францида бэшэ, мүн дэлхэйн олонхи гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо манай Совет орондо, нилээд алдаршанхай. Тэрэниие хүн зон хододоо сэдьхэлээ хүлэлгэн шагнадаг, харадаг юм. Гадна Ш. Гуногой «Ромео, Джульетта» гэжэ оперые, тэрэнэй симфони болон олон тоото романснууд болон хүгжэмтэ зүжэгүүдые мартахын аргагүй юм. Гэбэшье Гуно хадаа нэн түрүүн «Фауст» оперын автор байһанаараа хүгжэмэй түүхэдэ бата бэхеэр ороо.

«Фауст» хадаа бүхы дэлхэй дээрэ лахадаа алдаршааб гэхэдэ, тэрээнэй хүгжэмынь айхабтар ирагуу һайхаһаар, тодо һонороор зохёогдоһон юм.

Гуно хадаа бага балшар наһандаа ехэ бэлигтэй байһанаа харуулаа юм. «Энэ хүбүүн хэлэжэ һурахаһаа урид, модуляцинуудые, мажор болон минорой хоорондохи илгаае ойлгоһон байна»,—гэжэ Гуно тухай артистын дурасхаал дотор бэшэгдэнхэй. Теэдшье тэрэ хүгжэмдэ үнэхөөрөө айхабтар һонор бэрхэ байһан юм. Гадна уран бэрхээр зурадаг. хурса найруулгатайгаар зохёол бэшэдэг һэн.

Тиин Гуно Парижска консерваториие амжалтатайгаар дүүргэжэ, Римэй шанда хүртэһэн, удаань Итали болон Германи ошожо, шадабари мэргэжэлээ нарижуулһан юм.

«Сафо» гэжэ түрүүшынгээ оперо бэшээд байхадаа, Гуно композиторай мэргэжэл шэлэжэ абаа һэн. «Фаустые» 1859 ондо табюулжа, нэн түрүүн алдаршаа.

Вольфганг Гетын гайхамшаг зохёолые Шарль Гуно дэмы һунгажа абаагүй. Тэрэ хадаа бүри эдир залуу ябахадаа Гетын зохёолнуудые ехэ шуналтайгаар уншадаг һэн. Гадна тэрэ үедэ олохон композиторнууд Гетын гү, али Шекспирэй зохёолнуудые хэрэглэхын хойноһоо оролдодог бэлэй. Юуб гэхэдэ, тэдээн доторынь ажабайдалай зүрилдөөнүүд гүнзэгы, хурсаар элирхэйлэгдэһэн байгаа, бшуу. Гуно хүгжэм бэшэхэдээ зохёол доторхи философско гүн гүнзэгы удхыень хүсэд дүүрэнээр харуулаагүйшье һаа, Гетын гол һанал бодолые Маргаритын болон Фаустын аялга дуунууд соо яһала наринаар баримталаа.

Дурсагдаһан оперо түрүүшынгээ үедэ балай амжалтатай байгаагүй. Юуб гэхэдэ, буржуазин түлөөлэгшэд имагтал бэеэ сэнгүүлхын тэдысэ. хубхай хооһон удхатай хүгжэм гүйсэдхэлгые һайшаадаг һэн. Гэбэшье Гуногой гайхамшаг зохёол хэдэн жэл үнгэрһэн хойно дэлхэйн бүхы шахуу театрнуудай сценэ дээрэ табигдажа эхилһэн, 1869 ондо Россида анха түрүүн харуулагдаһан юм.

Тус оперо доторхи нюурнууд туд тудтаа яларма һайнаар элирхэйлэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда Маргаритын образ — гашуудалта байдалда ороһон хүнэй шанар шэнжэ гол һууринуудайнь нэгые эзэлнэ. Эндэ түрмэ соохи уй гашуудалта сценэ илангаяа һүрөөтэй.

Гадна зол жаргал тээшэ эрмэлзэһэн Фаустын, мууда мухаргүй — «ороолон» Мефистофелиин образууд яларма тодо.

Гуногой гоё һайхан аялганууд айхабтар олон янзын. Жэшээнь, Мефистофелиин бадагууд ямар ирагуу, хонгёо гээшэб. Имагтал айхабтар томо мастер байһандаа Гуно имэ гүн түгэлдэр оперо бэшэжэ шадаа. Теэдшье тэрээн доторхи зураглалнууд хүнэй нюдэнэй урда ямар үнэншэмэ тоёор һубарин үзэгдэнэ гээшэб. «Энэ бүлта һонирхолтой, ойлгосотой, сценэ дээрэ зүжэгэй боложо байһые мартажархинабди, ажабайдалһаа абтаһан хэһэгүүд бидэнэй урда харагдан үнгэрнэ»,— гэжэ ородой хүгжэм шэнжэлэгшэ Цезарь Кюмэй магтан бэшэһэниинь гайхалгүй. Тэрэшэлэн «Фауст» оперодо В. И. Ленин ехэ дурладаг һэн.

Оперно хүгжэмэй энэ гайхамшаг зохёолые манай ородой суута дуушад, жэшээнь Ф. Шаляпин, Л. Собинов, С. Лемешев, И. Козловский болон бусад гүйсэдхэлсэһэн.

Дурсагдаһан оперо манай Буряадай театрай сценэ дээрэ 1943 ондо табигдажа, тэрээн доторхи гол рольнуудта бэлигтэй дуушад — К. Гомбоева-Языкова (Маргарита), А. Арсаланов (Фауст). В. Лыгденова (Зибель), Б. Балдаков (Мефистофель) наадажа, юрэнхы дээрэнь П. М. Берлинский хүтэлбэрилөө һэн. Энэ зүжэгые табилга Буряад театрай хүгжэлтэдэ шэнэ шата нээжэ үгөө бэлэй.

Гайхамшаг композитор Ш. Гуногой түрэһөөр 150 жэлэй ой бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр тэмдэглэгдэнэ.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

ГҮРЭМЭЛ ТАШУУР

ОНТОХОН

Урдын урда сагта һэн ха, нэгэ Габжа ламхай үгытэй архинша Галсан хоёр айл хаби зэргэлжэ ажаһуубал гэхэ.

Архинша Галсан үдэрһөө үдэр бүри архи уугаад ама халамгай, хара моринойнгоо хурдаар табилуулдаг байба.

— Нэгэтэ үдэшэ Галсанай газаагаа буугаад, һогтуугаар тэнэжэ байхадань, Габжа ламхай хажуудань ерээд:

— Ши, хүбүүн, имэ үгытэй аад, хаанаһаа мүнгэ абажа үдэр бүри архи уунабши?—гэжэ бардамаар зандан асууба.

— Ээ-э ламхай! Гүрэмэл ташуур харана бэзэш, энэ ташуурни шэдитэй юм, үхэһэниие бодхоохо, үгырһэниие баяжуулха аргатай юм. Хара мориием харана бэзэш, энэ моримни мүнгөөр турьядаг юм. Ламхай, та намайе үгытэй гэжэ бү баһагты. Бишни танай лэмаатажа олохоһоо үлүүгээр мүнгэ олодог хүм. Үнэншөөгүй хадаа маргааша үглөөгүүр ерээрэйгты. Моринойм мүнгөөр турьяхые үзэхэт. —гэжэ һайрхаба.

Хойто үдэрынь болоходо, Габжа ламхай үглөөнэй үүр хираагаар архинша Галсанайда ерэбэ. Галсан үглөөгүүр эртэ бодожо, моринойнгоо хамар соо таби сагаан мүнгэ хэжэрхёод, ламаяа хүлеэжэ байба.

Габжа ламхайн бууxалаар Галсан морёо үзүүлбэ, Габжын хараһаар байтар моринииинь турьяхадаа, таби сагаан мүнгэ хамарһаа унагаажархиба.

— Ээ-э, ламхай, хараба бэзэш, хара моримни мүнөөдэр миниингээ архи ууха мүнгэ үгэбэ бшуу,— гээд, мүнтэеэ халааһандаа хэбэ.

Габжа ламхай архинша Галсанай мориндо хорхойтожо, морёо худалда,—гэжэ һалан һандантүй баадхаба. Галсан одоол юу арсахаб, ламхайн ехэ сэн үгэхэдэ, халтар хара морёо худалдаба.

Габжа ламхай хара мориной мүнгөөр турьяхые хэдэн үдэр соо хүлеэжэ ядаад, Галсанайда ерэжэ гомдобо.

— Үгы та, ламхай лаба гэээшэбта. Хара моринтнай эзэеэ ондоорхоо бэшэ гү?! Хүлеэгээд лэ байгты, мүнгөөр турьяхаяал турьяха байха,—гэбэ.

Морёо худалдажа, ябагандаа ороһон Галсан нэгэ бишыхан ябаган шарга хээд, тэрээндээ алаг нохойгоо хүллөөд, саһан дээгүүр бурьяса гүйлгэбэ.

Габжа ламхай Галсанда мэхэлүүлбэшье, ябаган шарга алаг нохой хоёртонь хорхойтобо.

Нэгэтэ үдэшэ архинша Галсан ама халамгайгаар ламхайн урда добуун дээгүүр һолжоржо, алаг нохойгоо аһан шадал соонь гүйлгэбэ. Ехээр һонирхоһон ламхай Галсаниие алаг нохой ябаган шарга хоёроо худалда гэжэ һалан һандангүй дайлаба.

— Габжа ламхай, яаба гэээшэбта, ганса мориием баадхажа абаад, мүнөө болоходо ябагандам намай оруулхаа һанаба гүш?! Худалдахагүйб шамда,—гэжэ хоротойхоноор дуугараад, сагаан тооһо урхируулһээр гэр тээшээ гүйлгэжэ ябашаба. Хэды тиигэбэшье һаань, Габжа ехэ сэн түлэжэ, тэрэ шаргыень худалдажа абаа һэн.

Нэгэтэ Габжа ламхайнда олон нүхэдынь сугларжа архидаад тарахадань, Габжа тэдээнэээ гэр гэртэнь хүргэхэ гэжэ шалхагар бүдүүн һаарамбые шарга дээрэ һуулгаба. Теэд үлэмжэ ехээр таргалһан тэрэниие шаргань даангүй эбдэршэбэ.

Архинша Галсанай нэгэтэ һогтуугаар гүрэмэл ташуур гартаа бариад, хоёр хүлөө шаб-шуб байсар ташуурдаһаар гүйжэ ябахадань, Габжа ламхай золгожо, «үгы энэ яаба гэээшэб, архи ехээр ууһандаа дэмырбэ гү?!»— гэжэ гайхаһандаа:

— Галсан, Галсан, энэ яажа ябанаш, архи ууһандаа хүлөө хэһээбэ гүш?—гэжэ наада барин энеэбэ.

— Гүрэмэл ташуур харана бэзэш, энэ ташуурни эсэһэн хүлыем хурдан болгодог юм, үшөөшье ондоо эди шэдитэй байха,—гээд саашаа талиишаба.

Нэгэтэ үдэшэлэн архинша Галсан эрьe хонёо алаад, хото соонь шуһыень шудхажа, һамганайнгаа үбсүүндэ самса соонь уяжа орхиһон бэеэрээ, Габжа ламхайгаа гэртээ урижа асарба. Хүндын ёһоор морилһон ламхай тарган хониной мяха зоогложо, хатуу харые залгин һуухадаа, Галсантай үг гарбалһаань эхилжэ хөөрэлдэжэ һуутарнь, Галсанай һамган хараал шэрээл табяад, модон шанагаараа Галсанайнгаа тархи руу буулгажархиба.

Һамгандаа сохюулһан Галсан хурса хутагаар һамганайнгаа үбсүү руунь хадхажархиба. Һамганайнь үбсүүнһээ шуһан адхараад, үхэһэн хүндэл адляар тэрэнь алдалан унашаба. Хүндын дээжэһээ хүртэжэ һууһан Габжа ламхай:

— Хү алаба, дээдын ноёндо дуулгахамни,—тэжэ хашхараад, ухаа мэдээ табиба.

— Байзал даа, ламхай, ехээр бү айгты, ганцашье мүнөө һамгаа алаба бэшэб, бишни олон хүниие алаад, һөөргэнь гол оруулжа, амитай болгодог хүм,—гээд ханада үлгөөтэй байһан гүрэмэл ташуур абажа:

— Ламхай, харалши энэ гүрэмэл ташуурни үхэһэниие бодхоодог, үгырһэниие баяжуулдаг шэдитэй юм,—тэжэ хорон хүдалаар хэлээд, шала дээрэ хэбтэһэн һамгаа гурба дахин ташуурдажа, дээгүүрнь алхаад гарашаба. Худалаар үхөөшэ болоһон һамганиинь гол орожо бодоһоор:

— Ши намайе яахадаа ингэжэ —алаад лэ ходо бодхоожо зобоонош—гэжэ байгаад уйлаба.

Уряалаар ерэһэн Габ... хай Галсанай гүрэмэл та... ехэ хорхойтожо, бүри ех... үгэжэ, Галсанай ташуурые... дажа абаба.

Габжа ламхай «үхэһэн... хоохо шадалтайб, үгырһэн... жуулха аргатайб»,—гэжэ... Тайшаа ноёнтой мэеэрхэл... булялдажа байһаар, хур... гаар ноёниие хадхажархёо... «Үхэһэниие бодхоохо ш... —гээд гүрэмэл ташуураа... шэһэн тайшаагаа хадын... шуурдаа һаань, юун гол... үгэхэб даа...

Галсанай мэхэдэ ороһон... ламхай Тайшаа ноёниие... алаһанаа хара тархяа аб... һэн.

Вл. ХАЛХ...

Цыдып ЖАМБАЛО...

«ЗЭМЭТЭ НЮ...

Амаралтын үдэр дүү...
Алхална дуугай, хэнт...
Эмгэгтээд магад энэ...
Эшэжэ байна гү гэнтэ?...
Наада зугаатай, дорю...
Нюур шарайнь барай...
Сонхо тээшээл яаруу...
Сошордолтойгоор хар...
Хабарай хара һалхин...
Хадхаляатаба гээшэ г...
Халуу ехэтэй шэнгил д...
Хасарнуудынь улайш...
Хориёо хүрэжэл ябаа...
Ходол эрхэ гэлсүүлдэг...
Басаган дүүхэмни яа...
Барһан хайратай, гаса...
Өөрһөөнь асуухада хэ...
Үлбэртөө үгыб гэнэл...
Докторыш дуудаха эр...
Досоогоо бүлхитэйхэн...
Дахуулжа ябаһан дүү...
Дүмэхэ, хараха хэрэг...
Амархые нэгэтэ мэдээ...
Ахай хүн харайбаб:
Хармаан соогоо дүүр...
Халууралгын эм абаад...
Аптекэһээ дары бусат...
Ээлтэй саг үнгэрөөл.
Харин дүүхэйм гэртэ...
Хараашалнаб эндэш, т...
Элүүр хүн аад өөдэг...
Эсэшооб мэгдэн тэш...
Дэмышье һаа, сонхоо...
Дээрэһээ харанаб эт...
Палисаднигай хажууда...
со...
Платяараа, үшөө дэгэ...
Дүүхэмни хүбүүнтэй э...
Дүтэ дүтэхэн, дуугайн...
Яндан шолмые сэб с...
«Яаһамши?» гэнэб ху...
Һалхи татахашни гэ...
Һанаагаа намда зобол...
Халуурхаяаш һанаагү...
Харанагүй гүт? гэбэл...
Юунэй түлөө аптекэһ...
Зөөгөө гээшэбиб янзы...
Түрэһэн ганса ахайһа...
Түбэгшөөхөө яадаг юм...
Харанаб яһала хажууд...
Халта нэнгэһэн хүбүү...
Харин тэрээхэнш инш...
Харгылдаг лэ һэн нэгэ...
Зэргэлээд ябаһан хоёр...
Зэмэлээдш юрэдөө яа...
Залуу наһанай хярые...
Амсаһан хүн бэлэйб.
Ахайень дахин мэгдэ...
Абари зангаар тэгшэ...
Дүүем дүмэхэ, гажар...
Хүбүүн байһайш—шо...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ула... номой дүрбэдэхи магазина... лагша Энгельсина Бабар... публикын газетэнүүдэй ... дэргэдэ харагшадта шэнэ ... дурадхажа байна.

Э. ЛАПИНАЙ ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: геологуудай ажал хүдэлмэри тухай Г. Кибановай статья. Арадай хинагшадай ажал хэрэгүүд» гэһэн И. Яхно... Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: «... най ямараар амарнаб» гэһэн... шалгалтын материал. Дэлхэй... Х. Намсараевай расска...

Дүрбэдэхи хуудаһанда: С... таг нютагай һонин. Соносх...

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактор... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—6... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—6... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност... строительства—61-35, советского строительства и быта—6... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маш... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печати при ... вете Министров БурАССР.

Н-01608. Зак. № 59...